

Politieke oorgangskrisis en basuine van burgeroorlog: 'n vergelyking tussen Frankryk en die VSA

Political transitional crisis and trumpets of civil war: a comparison between France and the USA

HEINRICH MATTHEE

Buitengewone professor, Skool vir Regeringstudies

Noordwes-Universiteit

Noordwes

Suid-Afrika

E-pos: heinrich.matthee@jisr.eu

ORCID: 0000-0002-9819-811X

Heinrich Matthee

HEINRICH MATTHEE is 'n buitengewone professor in die Skool vir Regeringstudies, Noordwes-Universiteit. Hy het 'n doktorsgraad in politieke wetenskappe aan Marburg-Universiteit in Duitsland verwerf en beklee die ere-leerstoel in veiligheidstudies aan Akademia. Voorheen was hy 'n ontleder van Afrika-veiligheid by die Sentrum vir Militêre Studies, Universiteit Stellenbosch, ontleder en redakteur by die Emirate Sentrum vir Strategiese Studies en Navorsing in Abu Dhabi, en ontleder vir Iran en Irak by Control Risks in Londen. Die afgelope paar jaar is hy ook 'n lid van die Europese Unie se Hoëvlakgroep oor Handelsbeleidinnovasie en 'n nie-residensiële navorser van die Emirate Beleidsentrum in Abu Dhabi. Hy is die skrywer van *Muslim identities and political strategies* en ander publikasies oor geopolitiek en identiteitspolitiek. Sy nuutste publikasie is 'n hoofstuk oor Europese firmas en politieke impakbestuur in Iran in *The Routledge Handbook of Political Risk* (eerste uitgawe 2025).

HEINRICH MATTHEE is an extraordinary professor in the School of Government Studies, North-West University. He obtained a doctoral degree in political science from the University of Marburg in Germany and holds the honorary chair in security studies at Akademia. Previously, he was an analyst of African security at the Centre for Military Studies, Stellenbosch University, analyst and editor at the Emirates Center for Strategic Studies and Research in Abu Dhabi, and analyst for Iran and Iraq at Control Risks in London. Over the past few years, he has also been a member of the European Union's High-Level Group on Trade Policy Innovation and a non-resident researcher at the Emirates Policy Center in Abu Dhabi. He is the author of *Muslim Identities and Political Strategies* and other publications on geopolitics and identity politics. His latest publication is a chapter on European firms and political impact management in Iran in *The Routledge Handbook of Political Risk* (first edition 2025).

Datums:

Ontvang: 2025-05-26

Goedgekeur: 2025-10-15

Gepubliseer: Desember 2025

ABSTRACT***Political transitional crisis and trumpets of civil war: a comparison between France and the USA***

In the 1970s and 1980s, Western political systems, particularly in countries like France and the United States of America (USA), were still rooted in relatively cohesive national identities and shared cultural heritages. However, by the 2020s, both countries are experiencing a political transition crisis marked by increasing polarization, weakening of traditional political parties, and declining trust in political institutions. This ongoing shift has raised serious concerns about the resilience and future of these democratic systems.

A key indicator of this crisis is the significant loss of social capital in both France and the USA, leading to deep political and social divisions. The center ground in politics has eroded, giving way to growing factionalism. Great numbers of citizens feel disconnected from their governments and perceive existing political institutions as unresponsive or illegitimate. Furthermore, demographic changes – including declining birth rates among native populations and the continued influx of illegal migrants from non-Western countries – have intensified societal tensions.

These developments have fueled concerns among many citizens, taxpayers and voters about being displaced from their ecological niche or sociopolitical position. Many perceive a threat to their social status, political influence, demographic primacy and cultural identity. Such anxieties are compounded by ideological clashes over issues like multiculturalism, immigration, remigration and national identity. Debates around these issues have become highly polarised in academic and public discourse.

The term “Great Replacement” has been stigmatised in parts of academia, although major sections of the French and American population accept such replacement or displacement as a present reality or future possibility. However, as Sedgwick (2024) indicates, already in the late twentieth century, historians, demographers and political scientists ranging from Michel Teitelbaum and Jay Winter to Samuel Huntington and Walter Laqueur have addressed this theme with similar conclusions, while the UN even produced a research note in 2000 on “replacement migration”. Scholars studying the roots and manifestations of political violence in diverse, multicultural societies have to navigate attempts at censorship, self-censorship, ideological backlash, and even intimidation, which hampers effective analysis and policy response.

Historically, civil wars were studied in the context of non-Western societies or as theoretical scenarios posited by fringe voices in Western literature and extremist circles. However, by the 2020s, a growing number of citizens in France and the USA, mainstream politicians like Emmanuel Macron and Nancy Pelosi, and political scientists like Barbara Walter and David Betz have begun to mention the possibility of serious domestic conflict – even civil war – as plausible. This change reflects a dramatic shift in political consciousness and indicates a significant deterioration in social cohesion.

In both France and the United States, political and ideological factionalization has reached unprecedented levels. In the USA, the nature of political violence has shifted, with right-wing extremism now more prevalent than left-wing extremism. In France, Islamist extremism represents the most significant threat. Both nations have experienced rising levels of civil unrest, including rioting and terrorism, indicating a wider acceptance or normalisation of political violence. These developments support the theories of Cederman, Hechter and Okamoto suggesting that political violence can erupt when one group perceives itself as losing status, power, or influence to another or when they are edged out of their ecological niche. This is

especially true in societies undergoing rapid demographic and ideological changes that threaten long-standing culturescapes.

If political violence escalates in France or the U.S. in the near future, it is likely to manifest in localised and temporally limited ways, such as urban riots or militia-style attacks on state targets. Acts of political sabotage, targeted assassinations, or ideologically driven crimes may also become more common. Cultural and ideological symbols are particularly vulnerable in France, where they are more explicitly targeted. In both countries, demographic shifts, perceptions of cultural displacement, sudden status loss, and unwanted transformations serve as powerful catalysts for mobilisation and conflict.

Scholars like David Betz and Barbara Walter have issued timely warnings about these trends. Though Betz suggests civil war is a near certainty, this article argues otherwise. Civil war is not inevitable. Current conditions in both France and the USA lack the organizational fighting groups typically associated with civil war. However, the role of law enforcement and security services in such volatile environments will be of key significance in deterrence, prevention and containment. Concerns remain about how political divisions might affect the operational unity of security forces during tense periods. In the US, strong-arm tactics by the Trump II administration are trying to weaken, stop or remove some of the perceived causes of future civil conflicts. However, they are also likely to deepen concerns among political opponents about the constitutional system and among some security force leaders about partisanship in civil-military relations.

The outcome of the ongoing transition crisis remains contingent and subject to multiple variables, including the choices and strategies of political leaders, unforeseen events, and structural shifts in society, sociopolitical settlements, and the relative authority and legitimacy of authorities in different areas of national territories. Even if sustained political violence were to occur, governments and mainstream commentators would likely hesitate to acknowledge it as a civil war. Nevertheless, the rising focus on civil war as a serious concern among both political leaders and the general public clearly indicates a transition crisis. The interplay of increased sociopolitical factionalism, non-acceptance of political authority and forms of intimidation and violence poses a significant but often overlooked strategic risk to the domestic stability of Western political orders. The outcomes of the transitional crises in France and the USA will to a large degree depend on new policy approaches and political actors competent enough to deal with the challenges of their finite political orders.

KEYWORDS: Asymmetric multiculturalism, civil war, cultural targets, threshold effects, struggle for authority, displacement, Great Replacement, ideological horizon, mass migration, polarization, political factionalism, transitional crisis, urban-rural divisions

TREFWOORDE: Asimetriese multikulturalisme, burgeroorlog, kultuurteikens, drumpeleffekte, gesagstryd, verdringing, Groot Vervanging, ideologiese horison, massamigrasie, polarisering, politieke faksievorming, oorgangskrisis, stedelik-plattelandse verdelings

OPSOMMING

Die afgelope jare is 'n politieke oorgangskrisis in Frankryk en die VSA merkbaar. Diep politieke verdelings, vertrouenskrisisse en politieke faksievorming gaan gepaard met demografiese inkrimping, groeiende nie-Westerse bevolkingsgroepe en massamigrasie, uiteenlopende groepsidentiteite en toekomsvisies, heftige ideologiese stryde, en geopolitieke magsverskui-

wings. Anders as twee generasies gelede, beskou groot getalle burgers hulle moontlike demografiese en kulturele vervanging as 'n werklikheid. Etlike burgers, invloedryke politici en meningsvormers beskou selfs burgeroorlog as 'n moontlike toekomsscenario. Hierdie ontwikkelinge bevestig teorieë oor die konfliktpotensiaal indien een groep 'n ander reeds langer gevestigde groep se ekologiese nis betree, indien 'n groep benadeel of gefrustreerd voel omdat hulle beleidsvoorkeure nie toegestaan word nie, of indien etniese groepe die risiko loop om hul vorige dominante status te verloor en polities uitgesluit te word. Die akademiese domein oor die oorsake en vorms van ernstige sosiopolitieke geweld in multikulturele Westerse ordes loop weens magstryde die risiko om aan prosesse van marginalisering, uitsluiting, verwringing, sensuur, selfsensuur, ideologiese stamdenke en selfs intimidasie onderworpe te raak. Dit is waarskynlik dat die veerkragtigheid van Franse of Amerikaanse politieke ordes in die volgende dekades ernstige insinkings sal beleef. Dat sosiopolitieke faksiestryde dan tot 'n burgeroorlog of 'n minder demokratiese stelsel met invloedryke sekurokrate lei, kan nie uitgesluit word nie. In teenstelling met wat David Betz aanvoer, is 'n burgeroorlog egter nie onvermydelik nie. So 'n verloop, soos ander moontlike uitkomst, sou kontingent en nie-lineêr wees en afhang van politieke rolspelers en hul optrede of versuim, reaksies en onvoorsiene gevolge, en nuwe intredende faktore en stelselverskuiwings.

Inleiding

Meningsopnames die afgelope paar jaar toon toenemende wantroue by die Franse en Amerikaanse bevolking oor die betroubaarheid van politieke instellings en toon wydverspreide verwagtings van politieke geweld en selfs burgeroorlog.

Hierdie artikel probeer drie vrae beantwoord: Is daar tekens van 'n politieke oorgangskrisis en waarom? In watter mate het vorme van ernstige politieke geweld en burgeroorlog van 'n randtema geskuif na 'n prominente aandagspunt onder bevolkings en politici in Frankryk en die VSA? Wat is die verskille en ooreenkomste hieroor tussen Frankryk en die VSA?

Die ontleding fokus op etlike temas om hierdie vrae te beantwoord: demografiese verskuiwings, massamigrasie en perspektiewe daaroor; die verswakking van die politieke sentrumpartye, groter polarisering en krimpende vertroue in politieke instellings onder groot dele van die bevolkings; verwagtings van ernstige konflik en burgeroorlog onder groot dele van die bevolking; gewelddadige tendense en 'n potensiaal vir onrus, terrorisme en milisies; die uitwerking op die veiligheidsmagte en die oordele van kundiges.

Konseptuele raamwerk

'n Oorgangskrisis behels die afbreek of ineenstorting van gevestigde strukture, rangordes, identiteite of kultuurpraktyke sonder dat daar nuwes is wat dit kan vervang (Thomassen, 2014:15). Dit kan vloeibaarheid, onsekerheid en verhoogde maatskaplike wisselwerking inhou, maar ook verandering sonder betekenis, doel of rigting (Sakwa, 2015:211). Tilly noem kritieke punte, drumpeleffekte en transformasie-oomblikke wanneer politieke stryd eskaleer en instellings herbely word (Tilly, 2006:135).

Polarisering is sowel 'n oorsaak as 'n kenmerk van oorgangskrisis. Ideologiese polarisering met ekstreme sienings, emosionele polarisering met negatiewe gevoelens teenoor opponente en sterk identifisering met die eie party is vorme hiervan (Iyengar en Westwood, 2015). Daar is 'n groter klem op ideologiese konsekwentheid en minder kruissnydende kwessies of belange of gematigde posisies. Scott gebruik die konsep van 'n verskuilde transkripsie van ontevredenheid, wat meer sigbaar word in oomblikke van swakheid in die staat of van groot polarisering.

Hy beklemtoon die langsame opbou van weerstand en die rol van die alledaagse en die marginale in politieke gisting (Scott, 1990:183).

Binne politieke ordes heers meestal 'n ideologiese hegemonie, wat die oorheersende raamwerk van interpretasie en betekenis vaspen en sekere alternatiewe of die sig daarop uitsluit (Mouffe, 2000:100). Die ideologiese hegemonie is tydelik en kan na gelang polarisering toeneem onder die druk van werklike teenstellings en ontwikkelinge ineenstort, omdat die heersende ideologiese raamwerke nie die teenstellings en ontwikkelinge meer betekenisvol kan verklaar nie.

Faksievorming gaan dikwels 'n oorgangskrisis vooraf. Vir Tilly is sulke mededinging onder die elites 'n kans vir uitdagers om alliansievennote en groter invloed te verkry (Tilly en Tarrow, 2006: 52). Na gelang die getalle van aspirante vir die elite vinniger groei as die beskikbare poste, versterk dit mededinging, intriges en polarisering (Goldstone, 1991:41). Groot persentasies jeugdiges in 'n bevolking, veral in gedeeltelike demokrasieë en gedeeltelike outokrasieë wat mededingende verkiesings toelaat en/of aansienlike deelname toelaat, vergroot dan die motiewe en geleenthede vir maatskaplike onrus (Goldstone, 1991:79-85; Urdal, 2006:607).

By die oorsake van 'n konflik soos burgeroorlog sluit Gurr (2000b) etnokulturele identiteit, kollektiewe aansporings, en die vermoë tot en geleenthede vir kollektiewe politieke optrede in. Die relasionele, prosesgegronde en dinamiese kante van identiteit word hier in ag geneem (Brubaker, 2004:11). Etnisiteit wat deel vorm van uitdruklike politisering eerder as etnisiteit as antropologiese dimensie is hier ter sprake. Daarby word die staat as 'n bron, verdeler en toedeler van hulpbronne, mag en status ook as belangrik beskou. Sekere bewindstipes en diskriminasie deur die staat kan aan baie gevalle van konflik gekoppel word (Goldstone, 2010).

Schmitt se omskrywing van die politiek as die onderskeid tussen vriend en vyand sluit die moontlikheid van sowel vriendskap as vreedsame mededinging in, sowel as intense polarisering en politieke geweld. Die gewapende opstandeling is gekoppel aan 'n alternatiewe, uitgeslote visie van die politieke orde wat elders bestaan of in die toekoms moontlik mag wees, anders is hy bloot 'n misdadiger (Schmitt, 2007:90-92). Sonder mobilisasie, organisasie en leierskap sal dit waarskynlik egter nie ver vorder nie.

Voorafbestaande maatskaplike netwerke vergemaklik mobilisasie en ook binding daarna, en kan die tipe insurgentegroep wat vorm, beïnvloed (Tarrow, 1994:22; Staniland). Emosionele mobilisasie rakende eie en ook ander groepsgenote se welsyn, ook in reaksie op gebeure, is merkbaar, soms voor en altyd tydens burgeroorlog (Petersen, 2022; Mercer, 2005; Wood, 2003:18-19). Om plaaslike sosiale bewegings te aktiveer, word simbole, mites, herinneringe en mimeuse gebruik om nie-elites te oortuig om teen die magshebbers op te staan (Mason, 2009: 80; Selbin, 2010: 4).

Mededinging en konflik ontstaan wanneer 'n invallende groep 'n gevestigde groep se ekologiese nis betree (Hechter & Okamoto, 2001:196). Vergelyking met ander groepe se ekonomiese voordele, politieke gesag, kulturele prominensie en algemene status speel ook 'n rol (Williams, 2003:135). Selfs waar 'n etniese groep nie van politieke deelname uitgesluit is nie, maar benadeel of gefrustreerd voel omdat hulle beleidsvoorkeure nie verwesenlik word nie, kan etniese mobilisasie ontstaan (Williams, 2003:150).

Dit is egter waarskynliker dat etniese groepe wat politiek uitgesluit is in 'n interne oorlog met die magshebbers gewikkel sal raak. Dit geld sowel separatistiese as rewolusionêre etniese konflikte, en veral as die groep relatief groot is en onlangs verlaag is in status. 'n Ekonomiese of ander stelselskok kan die bewussyn van gedeelde benadeling versterk en geweldadige groepsaksie bevorder. Dit is waarskynliker dat etniese groepe wat voorheen konflik beleef het,

weer sulke konflik sal beleef in teenstelling met diegene wat dit nog nie ondervind het nie (Horowitz, 1980; Cederman et al., 2013:206).

Burgeroorlog is 'n volgehoue gewapende konflik tussen georganiseerde groepe binne die grense van 'n erkende politieke orde, tussen partye wat by die uitbreek van vyandelikhede aan 'n gemeenskaplike gesag onderworpe was (Kalyvas, 2006:5). Daar is gedeeltelike of oorvleuelende geweldsmonopolieë. Sommige pen dit vas met 'n sekere minimum drempel van 1000 ongevalle per jaar. Die drempel kan in die praktyk 'n gebrekkige aanwyser wees.

Kalyvas beklemtoon dat aksies en teenaksies in 'n burgeroorlog nie noodwendig saamval met of aangedryf word deur groot nasionale politieke of ideologiese stryd en skeidslyne nie. Burgeroorlog kan vir samelewings 'n skok wees wat onsigbare netwerke van vooroorlogse griewe en twiste tussen individue en families aktiveer. Burgeroorloë is vloeibare samevoegings van verskeie, min of meer oorvleuelende, kleiner, uiteenlopende en plaaslike burgeroorloë, wat dikwels gesag in plaaslike mikro-magte opbreek (Kalyvas, 2006:376). Burgeroorloë verbind die groter rolspelers se soeke na mag en die plaaslike groepe se soeke na voordeel, en eersgenoemde se voordeel as bondgenote en laasgenoemde se voordeel om plaaslik te mobiliseer betrek beide by vorme van alliansies (Kalyvas, 2006:383-386).

Kalyvas se oordeel is korrek, maar die fokus van hierdie artikel is op die groter nasionale verdelings, kragte en verhale in Frankryk en die VSA. Politieke rolspelers gebruik geweld om uiteenlopende redes, insluitend intimidasie, demoralisering, polarisering, vertoon, radikalisering van bevolkingsgroepe, publisiteit, om groepsmoreel te verbeter, om beheer af te dwing of te ontwig, om eie magte en bronne te mobiliseer, vyandelike magte uit te wis, samewerking met die vyand te bestraf en af te skrik, en om teenmaatreëls uit te lok (Kalyvas, 2006:23). Bedoelde en direkte fisiese geweld wat deel vorm van 'n stryd om gesag in 'n gebied, kan roof, stroping, vandalisme, brandstigting, gedwonge hervestiging, oproer, ontvoering, aanhouding, marteling, verkragting, verminking, terreuraksies en doding insluit (Kalyvas, 2006:20).

Schmitt beskryf aksies in burgeroorloë as veral kollektief en polities, wat die polarisering weerspieël. Hobbes daarenteen beklemtoon dat burgeroorloë anargistiese private geweld laat losbars. Die antieke Grieke het burgeroorlog (*stasis*) as 'n golf van politisering en depolitisering beskou, wat die familie of huishouding (*oikos*) teenoor die politieke orde (*polis*) depolitiseer en daarin laat oorgaan, of dit herpolitiseer (Agamben, 2016:27).

Metodologie en bronne

Die artikel gebruik 'n kwalitatiewe navorsingsparadigma om die tema van burgeroorlog met betrekking tot die politieke oorgangskrisis, politieke ontwikkelinge en retoriek in Frankryk en die VSA te ondersoek. Sekere temas het vanuit die opgespoorde bronne en versamelde gegewens gekristalliseer. Die historiese konteks, temas en gebeure word nie altyd in besonderhede bespreek nie, maar word behandel vir sover hulle lig op aspekte daarvan werp. Die artikel is gebaseer op gepubliseerde en TV-onderhoude, geskrifte en sekondêre bronne.

Die ontleding van die materiaal geskied aan die hand van die navorsingsvrae en konseptuele raamwerk. Botsende gegewens en teenstrydige verklarings word aangedui waar dit relevant is. Die verbande tussen die temas word verken en verskillende interpretasies van kragte, gebeure en tendense word beoordeel.

Die bronne is uiteraard nie volledig nie. Die beskikbare bronne dek ook nie alle temas nie en dek ook nie enige tema deurtastend nie. Sorg is egter hier gedra om te verseker dat beoordelings en gevolgtrekkings sover moontlik gestaaf word deur verskillende bronne of wat nie deur die beskikbare bronne weerspreek word nie. Die gedeeltelike en gefragmenteerde

bronne oor onlangse gebeure wat vir navorsers in die openbare domein beskikbaar is, beteken dat die verbande en gevolgtrekkings hier voorlopig, beperk en in die toekoms vir hersiening vatbaar is.

Inheemse verdringing

Jean Raspail het in 1973 sy mees omstrede boek, *Le camp des saints* (Die leërkamp van die heiliges), in 'n villa aan die Middellandse See geskryf (Raspail, 1973). Oorkant die see was die kus van Algerië, wat van 1830 tot 1848 as 'n kolonie regeer is en van 1848 af as 'n integrale deel van Frankryk regeer is (Horne, 1987:28-34). Ná 'n bloedige burgeroorlog en insurgen-siestryd wat van 1954 tot 1962 geduur het en waarin die Franse magte militêr die oorhand gehad het, het die Franse regering van genl. Charles de Gaulle besluit om Algerië se onafhanklikheid te erken.

Raspail, 'n ontdekkingsreisiger en bekroonde skrywer, was bekend met die werke van sy Frans-Martinikaanse tydgenoot, die psigiater en pan-Afrikanistiese filosoof Frantz Fanon. Volgens Fanon moes die Franse koloniste met geweld deur die Algerynse gekoloniseerdes vervang word. Ná die burgeroorlog het honderdeduisende Europese setlaars, wat dikwels 'n Westers-Algerynse identiteit ontwikkel het, en duisende Algeryne wat aan die kant van die Franse geveg het, na Frankryk gevlug. Soms, byvoorbeeld ná die slagting van burgerlikes by Oran, het hulle met net hulle tasse en die klere aan hulle lyf gevlug (Horne, 1987:533).

Raspail se boek was die teenpool tot Fanon se werk. Dit voorspel 'n vreedsame inval en ineenstorting van die Weste deur 'n vloedgolf van nie-Westerse immigrante. Eers wou Raspail sy karakters Noord-Afrikane maak, maar volgens hom het hy probeer om die kunsmatige Franse debatte oor rassisme en anti-rassisme te sistap. Die verhaal was dus een van miljoene Indiërs in nood wat op 'n immigrantevloot en met Europese aktiviste se hulp na Europa vaar. Daar verhoed die swak geestesdrag van politici, kerke en die media dat die Franse en ander volke die vreedsame inval en hul eie ondergang keer. Raspail sluit sy boek af met 'n verwysing na die val van Konstantinopel in 1453 voor die Turkse Moslem-invallers (Raspail, 1975:311).

Massamigrasie en politieke polarisering

In die verkiesings van 2022 was die uitwerking van massamigrasie deur nie-Westerse groepe 'n belangrike vraagstuk in die Franse politiek. Daar was diep verdelings binne die inheemse bevolking en ook tussen hulle leiers oor hoe Frankryk sy multikulturele model, wat sekulêre integrasie onder die vaandel van die Franse Rewolusie se vryheid, gelykheid en broederskap moontlik ag, kan handhaaf. Die sentristiese president Emmanuel Macron en die ultranasionalistiese Marine le Pen van die *Rassemblement National* (Nasionale Byeenkoms of RN) se partyprogramme het beide strenger beheer oor die Europese buitengrense voorgestel. Die sosialistiese politikus Jean-Luc Mélenchon, leier van *La France Insoumise* (Frankryk in Opstand of LFI) was weer ten gunste van 'n gekreoliseerde Franse kultuur, 'n samelewing waar diverse kultuurinvloede sou vermeng (Mazoue & McNicoll, 2022).

In 2023 het Macron self immigrasie as 'n probleem beskryf en 'n wet deurgevoer wat strenger onderskei tussen die regte van Franse burgers en ander aanwesiges in Frankryk. In die aanloop tot die Europese parlamentsverkiesing op 9 Junie 2024 was migrasie en veiligheid onder die kerntemas. Die RN het met 31.3% die meeste stemme getrek ná aansienlike groei, terwyl Macron se party baie steun verloor en net 14.6% van die stemme verkry het (Fella, 2025).

Macron het daarna 'n Franse parlementêre blitsverkieping uitgeroep. Op 25 Junie 2024 het Macron die tema van burgeroorlog kort voor die verkiesing te berde gebring. Hy het diegene wat hy as verregsges beskryf het, se reaksie op onveiligheid verdoem omdat dit verwys na mense met 'n godsdienstige of etniese agtergrond. So 'n verwysing volgens hom, verdeel en “druk hulle na burgeroorlog”. Die verlinkses, volgens hom, stel 'n vorm van kommunitarisme voor, maar ook daaragter was daar volgens hom die risiko van burgeroorlog (Caulcutt, 2024). Die Franse republikeinse benadering, wat migrante toelaat sonder om hulle herkoms en kultuur in ag te neem en aanneem dat almal sou assimileer in die Franse samelewing, was volgens Macron die oplossing.

“Kommunitarisme” word in die Franse kultuurpolitieke konteks gereeld afwysend gebruik waar etniese, kulturele en religieuse minderhede hulle groepsidentiteit skynbaar verhef bo integrasie in die Franse Republiek se universalitiese ideale en nasionale eenheid bedreig (Montague, 2013). Daarenteen beklemtoon die werk van Alisdair MacIntyre, Charles Taylor en Michael Sandel binne die Anglo-Amerikaanse politieke filosofie kommunitarisme as 'n normatiewe teorie oor die belang van gemeenskap. Hulle voer aan dat individue as sosiale wesens en hulle waardestelsels ingebed is in tradisies en kulture (Bell, 2024).

Die Franse denker Pierre Manent het na die Islamitiese terroriste-aanvalle van 2015 byvoorbeeld 'n benadering voorgestel wat versoenbaar is met die tweede perspektief op kommunitarisme. Hy het aangevoer dat die Franse nasie en nasiestaat spiritueel en polities verswak was. Die Franse nasiestaat moes opnuut sy taak navolg om die goeie in die publieke domein te vervul, sy Christelike wortels nie ontken nie en wegbly van radikale sekularisme. Die Franse moes Moslems in Frankryk erken as 'n eiesoortige kulturele en politieke feit en nuwe maniere vind om met Moslems saam te leef, met beperkte toegewings in die openbare domein waar dit verstandig was. Dit moes egter geskied binne 'n herleefde en duidelik Westerse gewortelde nasiestaat (Manent, 2020).

In die 2024-verkieping was migrasie en veiligheid weer hooftemas, en die uitslag het Macron se party in 'n nog moeiliker posisie geplaas. Die RN en sy alliansievennote het in die eerste rondte 33.2% van die stemme en in tweede rondte 37% van die stemme gekry, terwyl Macron se party in die eerste rondte 21.2% en in die tweede rondte 24.5% van die stemme gekry het. Nietemin het die RN-alliansie weens die aard van die kiesstelsel 143 setels gekry, Macron se alliansie 168 setels, en die linkse alliansie 182 setels in die parlement van 577 setels (Fella, 2025). Beleid oor nie-Westerse migrasie en multikulturele saambestaan vorm deesdae die hoofarena waarin mededinging plaasvind om die politieke en burokratiese bestuurselite in Frankryk deur verkiesings en demokratiese politiek te herkeur. Die Franse premier Francois Bayrou het in Januarie 2025 genoem dat proporsionele buitelandse bydraes goed is, maar dat daar 'n gevoel is dat Frankryk oorstroom word deur immigrasie en dat mens 'n drumpel betree as jy in sekere stede en streke nie jou land, leefstyl en kultuur herken nie (Brunet, 2025).

Die Franse politieke orde vertoon baie kenmerke van 'n oorgangskrisis. Die sosiopolitieke en ekonomiese verdelings tussen kiesers van ryker stedelike gebiede en ou nywerheidsgebiede, plattelandse gebiede en segmente van die werkersklas verdiep (Guilly, 2014). Die sentrum-linkse Sosialistiese Party en die sentrum-regse Republikeinse Party as groot kragte het ineengestort. In die meer gefragmenteerde arena het nuwe opposisiepartye uit die vleuels na vore gekom. Hulle het die politieke elites geteiken terwyl die dominante ideologiese horison van interpretasie sukkel om nuwe ontwikkelings en teenstellings te verklaar.

Die gevoel en persepsie van 'n vakuum in politieke verteenwoordiging bly groot. Die 12de France Divided IPSOS-meningsopname in 2024 het aangedui dat 86% van die Franse geen vertroue in politieke partye en 74% geen vertroue in die parlement gehad het nie, terwyl

vertroue in parlamentslede van 29% in 2023 na 22% gedaal het (Arceneaux & Muxel, 2025). Politieke stabilisering het al moeiliker geword (Fieschi, 2024).

Die Groot Vervanging

Renaud Camus is ’n bekroonde skrywer van gay romans wat tot sy laat dertigs die Sosialiste ondersteun het. In verskeie geskrifte voer hy aan dat daar ’n doelbewuste en voortgaande veldtog is om die inheemse Franse te vervang deur nie-Westerse massamigrasie uit Afrika en die Midde-Ooste. Hy noem dit “volksmoord deur vervanging” (Camus, 2023:195) en dra sy boek *Le Grande Remplacement* op aan Raspail en aan die Britse politikus Enoch Powell. Powell het in 1968 in ’n toespraak oor “riviere van bloed” gewaarsku dat interne misdaad en politieke geweld op massa-immigrasie uit nie-Westerse lande sou volg.

Achille Mbembe, ’n Frans-Kameroense historikus, veroordeel vorme van nekropolitiek, waar die staatsbestuur besluit oor wie lewe en wie sterf. Hy noem egter dat, ten einde doeltreffend te wees, Europese migrasiebeheer dodelike beleide sal moet behels, soos reeds duidelik blyk uit die gevangeneneming en sterfgevälle van migrante uit die Sahara en op die Middellandse See. Mbembe voer aan dat Europese migrasiebeheer die uitwerking het dat dit van Afrika een groot Bantoestan maak. Hy noem dat hy bekommerd sou wees as groot dele van Europa na Afrika wou beweeg om Afrika te herkoloniseer, maar Afrika nog nooit probeer het om Europa te koloniseer nie (Mbembe, 2019). Die stelling klop egter nie met die geskiedenis van invalle uit Noord-Afrika en die vestiging van Islamitiese ordes in Spanje in die agtste eeu nie (Lapidus, 2017:382).

Mbembe, Obaidi (2021), Ekman (2022) en gevestigde media veroordeel Camus se Groot Vervanging-oordeel as ’n anti-Joodse samesweringsteorie wat wit meerderwaardigheid steun. Die oordeel het egter by gerekende akademici ontstaan en is eers veel later deur regs-nasionale en verregse politieke kragte oorgeneem. Sulke vervanging is reeds in die 1970’s in die werk van die historici Pierre Chaunu en Jay M. Winter en die demograwe Michel Teitelbaum en Jean-Claude Chesnais (Sedgwick, 2024) vermeld. Selfs die Verenigde Nasies (VN) het in 2000 ’n stuk oor vervangingsmigrasie uitgereik om aan te dui dat, ten spyte van Europa se dalende geboortesyfer, migrasie van elders die gevolglike probleme op die arbeidsmark nie sou oplos nie (Craveiro, 2019:1323).

Die politieke wetenskaplike Samuel Huntington het in sy bespreking van die potensiaal vir konflik tussen beskawings aangedui dat die vraag nie was of die Islamisering van Europa en die Hispanisering van die VSA sou plaasvind nie, maar of elk van die twee gebiede uiteindelik twee verskillende grootliks aparte gemeenskappe van twee verskillende beskawings sou huisves. Europese samelewings in die algemeen wil óf nie immigrante assimileer nie óf ondervind groot probleme om dit reg te kry. Bowendien is die mate waarin Moslem-immigrante en hulle kinders bereid is om te assimileer onduidelik (Huntington, 2002:204). Die politieke wetenskaplike Walter Laqueur het in 2007 ’n komende Islamisering van Europa in die vooruitsig gestel weens lae inheemse geboortesyfers en hoë migrasie, wat meerderhede van nie-westerse oorsprong in dele van al hoe meer Europese stede laat ontstaan het (Laqueur, 2007).

Dit is opmerklik dat, volgens Joodse organisasies, tienduisende Franse Jode die afgelope jare weens ’n gevoel van onveiligheid na Israel geëmigreer het. Baie van hulle families kom uit Frans-Algerië. Onder meer die opkoms van die verlinkse LFI, pro-Palestynse betogings en anti-Joodse insidente word gevrees (Starr, 2024a, 2024b; Couveleire 2024). Verdringing voel vir hulle soos ’n feit en ervaring, nie ’n anti-Joodse samesweringsteorie nie. Etlieke konserwatiewe, regs-nasionale en selfs verregse denkers en politici sluit ook aan by die

geskiedenis van die Franse weerstandsbeweging teen die Nazi-Duitse besetting van 1940-1944 deur massamigrasie te vergelyk met 'n inval en ondersteuners daarvan as kollaborateurs met die vyand te bestempel.

Mbembe en ander se beskrywing van die Groot Vervanging as 'n samesweringsteorie is ook in die geval van baie aanhangers onjuis. Groot dele van die Franse bevolking is daarvan oortuig dat hulle toenemend vervang of verdring word. Hulle kom uit alle partye en dink en praat oor sodanige vervanging vanuit hulle historiese posisie as inheemse Franse met 'n eiesoortige kultuurerfenis, nie in anti-Joodse, rasse- of samesweringsterme nie. Hier is dus eerder sprake van 'n dominante ideologiese raamwerk wie se aanhangers onder druk verkeer omdat dit nie nuwe werklikhede voldoende verreken of verklaar nie en die kritici daarvan probeer marginaliseer of delegitimeer.

Volgens 'n meningspeiling van Harris Interactive in 2021 is twee-derdes van alle Franse bekommerd dat so 'n vervanging wel plaasvind. Selfs 52% van Macron se ondersteuners, 44% van Mélenchon se ondersteuners, en 72% van die regs-sentristiese Republikeine aanvaar dit as 'n feit (Le Figaro, 2021). Dit beteken dat daar faktore is wat verband hou met voorheen dominante inheemse groepe se potensiaal om hulle tot politieke geweld te wend (Hechter & Okamoto, 2001; Williams, 2003; Cederman et al., 2013).

Banlieues en polisie

Nie alle nie-Westerse migrante is Moslems nie. Nie-Westerse migrante, ook Moslems, vertoon 'n spektrum van hegte of minder hegte identifikasies met die Franse kultuur. Talle van die sowat vyf miljoen Moslems is kultureel konserwatief, al volg hulle nie die twintigste-eeuse ideologie van 'n Islamitiese orde nie, of al is hulle nie streng-gelowig nie. Sowat 74% van die Moslems onder 25 het in 2020 in 'n IFOP-meningsopname genoem dat Islam se waardes belangriker was as die Franse wette en waardes (IFOP, 2020). Sowat 69% van die Moslems het in 2022 vir Mélenchon gestem (Bechiche, 2022).

Van die Moslems is beroepslui of middelklasburgers. Hulle vorm wel byna 'n kwart van die jeugdige en konsentrasies in die armer multikulturele stedelike buitewyke en woonbuurte of *banlieues*, wat ontwikkel het in ministeerde met hul eie kodes, kulture en straattaal. Vir diegene wat 'n onderdrukkende staat in diens van neo-liberalisme, die koloniale nalatenskap en 'n gerassifiseerde bewind teenstaan, vorm die *banlieues* ook dikwels 'n bewys of simbool. Soos in die werk van Didier Fassin, 'n Franse antropoloog en sosioloog, is polisie-optrede in die *banlieues* in die naam van 'n onderdrukkende stelsel 'n indringer en onderdrukkende teenwoordigheid. Die gebruik van verdedigende geweld is soms nodig, maar dit kan die politieke subjek negatief verander (Badiou, 2005). Volgens Fassin, wat 'n morele antropologie van staatsinstellings en praktyke soos grensbeheer en immigrasie nastreef, het die staat verval tot 'n verdediger van ongelykheid en is daar 'n lae-intensiteitburgeroorlog van die rykes teen die armes (Fassin, 2015).

Daar is diegene wat kapitaliste veroordeel wat die voordele van migrantearbeid en globale markte en onbeteuelde verbruik sonder inagneming van die gevolge vir die eie samelewing najaag. Hulle posisie oorvleuel met die posisie van diegene wat glo dat die kapitalistiese strukture daardie migrasiearbeid dan deur middel van mimetiese wedywering vir verbruikers-goedere en polisieëring beheer.

Sedert 2005, toe onrus in die *banlieues* drie weke lank geduur het, was daar al talle onluste, wat dikwels ná polisie-optredes uitgebars het. Die gesag van die polisie in baie van daardie gebiede is beperk. Toe die minister van binnelandse sake, Gérard Collomb, sy pos in 2018

verlaat, het hy erken: “Wat ek elke oggend in die polisienotas lees, weerspieël ’n baie pessimistiese situasie... Vandag leef ons langs mekaar; ek vrees dat ons môre van aangesig tot aangesig kan lewe” (Almeida, 2021:59).

By die daelange onluste, wat uitgebars het nadat die polisie op 27 Junie 2023 ’n Arabies-Franse jongman doodgeskiet het, was sowel nie-Westerse burgers as anti-kapitalistiese wit aktiviste van die Swart Front betrokke. Betz noem dat die linkse ekstremiste soos L’Comite Invisible en kleiner faksies van die *Gilets Jaunes* (Geelbaadjies), wat sedert 2018 protesteer teen besparings en leefstylprobleme, net so gretig is om hul stryd gewapend aan te knoop as ander politieke, sektariese en etniese ekstremiste (Betz, 2023).

Die publiek self het skerp gereageer toe brande in skole, besighede, biblioteke en teaters gestig is, ongeag die mate waarin strukturele tekortkominge of polisie-gedrag moontlik daartoe bygedra het. Brice Teinturier, ’n politieke wetenskaplike en die hoof van Ipsos-France, se kommentaar was dat die ekstreme geweld, die jeug van die deelnemers, die tonele van plundering, en die feit dat sommige van hierdie mense openbare fasiliteite in hulle eie woonbuurte aangeval het die land geskok het (Trippenbach, 2023b).

Deur te fokus op gierigheid en materiële sake as moontlike redes vir konflik in die *banlieues*, hoef beleidmakers nie die moeiliker en komplekser kante van identiteitspolitiek te hanteer nie (Ballentine & Nitzschke, 2005:4). Die kriminoloog Alain Bauer verwys in 2024 na ’n woededomein wat die afgelope dekades weens ’n verlies aan vertroue in politieke en ander instellings ontstaan het en waaraan ook Macron skuld het. Hy glo dat kriminele impulse ook in politieke impulse kan transformeer en dat die risiko van ’n burgeroorlog wel bestaan (RMC, 2024).

Terrorisme

Sedert 2012 was daar meer as tien grootskaalse Islamitiese terroriste-aanvalle in Frankryk, waarin sowat 200 mense gedood is. Sedert 2017 is ’n geskatte 39 Islamitiese komplotte afgeweer, ook aanvalle wat op kerke, sinagoges, vermaaklikheidsplekke en LGBTQ-instellings beplan is. ’n Kwart tot ’n derde van die aanvallers kom uit middelklasbuurte, volgens die Frans-Iranse sosioloog Farhad Khosrokhavar (Khosrokhavar, 2017). Hegte netwerke van familie en vriende in enkele voorstede en dorpe speel ’n groot rol.

Die Franse veiligheidsdienste beskou die stryd teen Islamitiese, verregse en verlinkse ekstremisme as ’n langtermyn taak (Ayad, 2025). Die meeste Islamitiese aanvallers is Europese burgers. Nietemin bly die plaaslike wisselwerking in Europa tussen Islamitiese ekstremiste, die staat se veiligheidsmagte en die politiek teenoor verskillende bevolkingsgroepe die deurslaggewende saak. In ses verwante aanvalle deur ekstremiste by die Bataclan-teater in 2015 het byvoorbeeld sowat 130 mense gesterf. Patrick Calvar, destyds die hoof van die binnelandse intelligensiediens DGSI, het daarna aan ’n parlementêre kommissie genoem dat Frankryk op die rand van burgeroorlog staan en na nog een of twee sulke aanvalle in ’n burgeroorlog sou beland (Cooney, 2024). Die Franse veiligheidsdienste het daarna deur ’n steil leerkurwe van ontwikkeling gegaan, beter politieke en tegnologiese steun gekry, en ook samewerking onder Moslem-rolspelers uitgebou.

Oor die afgelope dertig jaar was die Weste by baie insurgensiestryde buite Westerse state betrokke om orde te probeer skep. Volgens Betz behoort dit te geleer het dat dit onmoontlik is om ’n geïntegreerde samelewing met vele waardeestelsels te handhaaf as bure eers begin om mekaar se kinders te ontvoer en hulle met handdrilbore te vermoor, mekaar se kulturele byeenkomste op te blaas, mekaar se onderwysers en godsdienstige leiers te vermoor, en mekaar

se ikone af te ruk. Hy noem dat dit versoberend is en werd om op te merk dat baie van hierdie voorbeelde reeds in die Weste gebeur het en almal van hulle het in die afgelope vyf jaar in Frankryk alleen gebeur (Betz, 2023).

Verwagtings van 'n burgeroorlog

Wat opvallend is, is die mate waarin kulturele instellings, simbole en rituele as sagte teikens deur Islamitiese terroriste in Frankryk geteiken word. Die aanval op satiriese media en die Bataclan-teater in 2015, die aanval in Nice op Bastilledag 2016 en op 'n kerk in St.-Etienne du Rouvray in 2016, die mesaanval in 'n kerk in Nice in 2020 en die onthoofding van 'n onderwyser in 2020, en talle gefnuikte aanvalle op kerke, sinagoges en vermaaklikheidsplekke sedert 2017 bevestig hierdie tendens van geweld teen kultuurteikens (Zinigrad & Sawyer, 2023).

Die besonderhede van 'n dinee wat pres. Macron vir sosioloë op 23 Mei 2023 aangebied het, het daarna uitgelek. Jérôme Fouquet, hoof van die belangrikste meningsopname-maatskappy, het na aanleiding van die toename in aanvalle op die polisie, burgemeesters, staatsamptenare en poswerkers genoem dat spanninge in elke deel van die samelewing toeneem en dat 'n proses van de-beskawing/ontbeskawing (*décivilisation*) aan die gang is. Macron het agterna aangedui dat hy die ontleding aanvaar en na 'n kabinetsvergadering onversetlik optree teenoor die “proses van ontskawing” (Trippenbach, 2023a).

Volgens 'n Ifop/Agir ensemble opname wat vir *Le Figaro* gedoen is en op 26 Maart 2025 vrygestel is, vrees 42% van die Franse bevolking dat 'n burgeroorlog kan uitbreek. Volgens diegene wat ondervra is, is 'n aanval op Franse staats- en ander instellings selfs 'n waarskynlike scenario in die gedagtes van vele Franse. Sowaat 60% van diegene wat ondervra is, twyfel aan die vermoë van hierdie instellings om politieke stabiliteit te verseker. Agt uit tien Franse glo dat die risiko van 'n maatskaplike ontploffing in die komende maande kan voorkom. Volgens Ifop is dit 'n “rekord”. Terwyl sommige Franse dink dat 'n burgeroorlog moontlik is, voorspel ander weer minder gewelddadige maatskaplike bewegings, soos aksies gelei deur boere of die Geelbaadjies (Le Figaro, 2025).

Toe hulle gevra is na die oorsake van hierdie maatskaplike ineenstorting, het respondente eers die beperkings van multikulturalisme aangedui. Spesifiek noem 88% van hulle die groei van misdaad en 82% die konsentrasie van bevolkings van dieselfde kultuur of oorsprong in buurte aan. Sowaat 77% noem inkomste-ongelykheid en 75% bevraagteken die oormatig groot rol wat godsdiens in die openbare sfeer speel. Die Franse is verder besorg oor die opkoms van Islamitiese ideologie in die samelewing. Die meerderheid is bekommerd oor Islamisme se groeiende steun in werkersklasbuurte, gevangnisse, skole, universiteite, en sportklubs. Ifop wys ook op 'n generasiegaping wat met betrekking tot die Islamitiese ideologie merkbaar is, want terwyl 84% van die ouer Franse teen Islamisme is, beskou 30% mense onder 25 die term “positief”. Wat betref die radikale linkerparty LFI, glo 83% van die Franse dat LFI bydra tot die verdeeldheid van die land en sê hulle dat hulle nie die LFI vertrou om Islamisme te beveg nie (Le Figaro, 2025).

Veiligheidsmagte

Die uitwerking van sosiopolitieke verdelings op die veiligheidsmagte het reeds geblyk. Onder die Franse veiligheidsmagte wat djihadiste vervolg en in die *banlieues* orde moet herstel, kom talle uit gemeenskappe met 'n migrante-agtergrond. Die veiligheidsmagte self bly wel kwesbaar

vir skeidslyne en kragte in die samelewing. Op 3 Oktober 2019 het 'n rekenaartegnikus by die polisie-hoofkwartier in Parys wat verantwoordelik is vir die bestryding van djihadisme, drie kollegas en 'n burgerlike met 'n mes gedood. Mickael Harpon het hom in 2008 tot Islam bekeer en ongemerk self geradikaliseer (Schofield, 2019).

Op 21 April 2021 is 'n ope brief aan Macron deur 'n voormalige offisier, Jean-Pierre Fabre-Bernadac in die tydskrif *Valeurs Actuelles* gepubliseer. Die brief is deur meer as 20 voormalige generaals, onder andere Christian Piquemal, 'n voormalige bevelvoerder van die Franse Vreemdelegioen, en sowat 1000 personeellede verbonde aan veiligheidsdienste onderteken (Cooney, 2024).

Die brief het aangeroer dat ideologiese veldtogte van anti-rassisme en dekolonisasie wat die Franse kultuur verag die disintegrasie van Frankryk en intergroepspanninge bevorder. Hierdie ontwikkelinge, “saam met Islamisme en die voorstedelike hordes”, lei tot verskeie sones wat onderworpe gestel word aan dogmas wat met die grondwet bots. As niks gedoen word nie, het die brief voorts gelui, sou dit uiteindelik 'n ontploffing uitlok, en die inmenging van dienende lede van die veiligheidsmagte om beskawingswaardes te beskerm en landgenote op nasionale grondgebied te beskerm. Die burgeroorlog sou die groeiende chaos beëindig, met derduisende sterfgevälle (Cooney, 2024).

Bertrand Soubelet, 'n generaal in die gendarmerie, het in 2016 gewaarsku dat die *banlieues* reservoires van rebelle word weens massamigrasie en die opkoms van radikale Islamisme, wat die gevaar van 'n burgeroorlog inhou (Chavelet, 2016). Michael Goya, voorheen 'n kolonel en direkteur van 'n militêre navorsingsentrum, waarsku oor die uitholling van die staat se monopolie op legitieme geweld deur Islamistiese terrorisme, stedelike oproer, sterker georganiseerde misdaadbendes en sones waar die staat se gesag minder geld (Goya, 2024a). In 2020, drie jaar ná sy aftrede as stafhoof van die Franse weermag, het genl. Pierre de Villiers in 'n onderhoud genoem dat hy ná geweldsvoorvalle bekommerd was dat Frankryk stadig of baie vinnig kon verval in 'n burgeroorlog wat ontsteek kon word deur “'n vonk soos in 1789”, 'n verwysing na die Franse Rewolusie (Brunet, 2020).

Verenigde State van Amerika (VSA)

Vooruitdenkers of marginale stemme?

In hierdie afdeling word die tema van burgeroorlog in die hedendaagse VSA ontleed. In die 1970's was daar reeds demografiese data wat daarop gedui het dat wit mense in die VSA teen die middel van die 21ste eeu in die minderheid sal wees. Dit was egter eers in die 1980's en 1990's wyer bekend. Manning Marable, sowel historikus as 'n aktivis wat kapitalistiese magstrukture gekritiseer het, het demografiese verskuiwings versigtig as 'n politieke geleentheid beskou (Marable, 1995:201-2):

“Within seventy years, roughly half of America's entire population will be Latino, American Indian, Pacific American, Arab American and African-American... Our ability to transcend racial chauvinism and inter-ethnic hatred and the old definitions of race, to recognize the class commonalities and joint social-justice interests of all groups in the restructuring of this nation's economy and social order, will be the key to constructing a nonracist democracy, transcending ancient walls of white violence, corporate power and class privilege.”

Witheid, het Marable aangevoer, was nie 'n biologiese werklikheid nie. Witheid was 'n sosiaal-gevormde identiteit waarvan die grense soms verskuif het binne koloniale en ander magstrukture, en dit moes afgebreek word (Marable, 1995:199). Indien nie, volgens Marable, sou opponente die demografiese verskuiwing kan teenwerk deur die koöptering van elites en

deur onderlinge twiste en geweld tussen nie-Westerse gemeenskappe. Hy het daarop gewys dat die getalle van Latyns-Amerikaanse of Spaans-Amerikaanse burgers weens immigrasie en demografiese groei binne dekades die getalle van swart Amerikaners verby sou steek (Marable, 1995:196). Hy het hierdie bevrydingspolitiek ook geplaas binne die konteks van anti-koloniale stryde in en arbeidstrominge vanuit nie-Westerse lande.

Wilmot Robertson, 'n rasnasionalistiese skrywer en uitgewer, het in die 1970's aangedui dat die politieke, kulturele en demografiese verswakking van Amerikaners van Noord-Europese afkoms net beëindig kan word deur 'n kleiner nuwe geografiese gebied in die VSA vir hulle te skep. Ander groepe moes volgens Robertson vanuit so 'n kerngebied na hulle oorspronklike land van herkoms of nuwe gebiede vir hulle groepe binne die groter VSA weggestuur word. Weens die mag en invloed van diegene in die politieke, ekonomiese en kulturele elite wat een groot diverse VSA verlang het, was Robertson pessimisties oor die kans op só 'n uitkoms. Daarsonder kan die Westerse verval egter nie gekeer word nie, was sy mening. As dit wel in die VSA sou slaag, sou 'n interkontinentale konfederasie van verwante Westerse volkere wêreldwyd opgerig moes word. As die Sowjet-Unie verbrokkel of opgebreek word deur 'n aanval uit Asië, moes die konfederasie ook Slawiese volke insluit (Robinson, 1976:538).

Sowel Marable as Robertson was teen politieke geweld en gewapende opstand as metodes gekant. Dekades lank was diegene wat oor 'n toekomstige Amerikaanse burgeroorlog waarsku deel van eindtyd-gelowiges, politieke ekstremiste, anargiste of soms 'n veiligheidsontleder. Die Afro-Amerikaanse militêre veteraan Sam Greenlee se fiksieboek van 1969, *The Spook who sat by the Door*, handel oor 'n swartman wat as CIA-operateur aangestel word maar later bedank en swart bendes oplei om landwyd stedelike guerilla-operasies uit te voer. Hulle doel is om vanuit die VSA as 'n kolonie 'n eie nasie van swartmense te omvorm. Die boek is in 1973 verfilm. Ná publikasie het die skrywer aangedui dat hy swartmense wou bemoedig om 'n aksieplan vir hul eie oorlewing binne die stelsel te skep eerder as om as slagoffers van 'n rassistiese samelewing te leef (Joiner, 2003:41).

Die natuurwetenskaplike en rasnasionalistiese William Luther Pierce se fiksieboek van 1978, *The Turner Diaries*, handel oor die *Organization*, 'n wit nasionalistiese groep wat die federale regering in 'n rewolusie omverwerp en 'n rasse-oorlog begin. Jode en teenstanders wat nie wit is nie word stelselmatig gedood en 'n massateregstelling van wit verraaiers vind op "Die dag van die tou" plaas (Pierce, 1978:218-224).

Hierdie boeke het beide invloed op ekstremiste uitgeoefen. Greenlee se boek was saam met Fanon, Guevara en Marighella se werke onder die sewe hooftekste oor gewapende stryd wat deur die Black Panthers in Chicago in die 1960's en vroeë 1970's gebruik is (Williams en Lazerow, 2009:198-208). Pierce se boek kan meer direk aan die politieke-gedrewe rooftogte van Robert Jay Mathews in die 1980's en die bomaanval van Timothy McVeigh in die 1990's gekoppel word en was tot 2020 'n goeie verkoper op Amazon (Walter, 2022:170).

Demografiese en politieke omwenteling

Teen die 2020's het etlike figure uit die establishment wel hul besorgdheid oor 'n tweede Amerikaanse burgeroorlog bespreek. Volgens Barbara Walter, 'n prominente politieke wetenskaplike en lid van die *Council on Foreign Relations*, is die politieke situasie nader aan 'n burgeroorlog as wat Amerikaners graag sou wou glo. Sy noem dat die VSA aan twee vereistes hiervoor voldoen: die politieke orde is 'n anokrasie, dit wil sê tussen 'n volledige demokrasie en outokrasie, en politieke ondernemers bou faksies gegrond op ideologie, etnisiteit of religie (Walter, 2022a:159).

“The United States is in the midst of a major transition from a country whose population is majority white to a country whose population will be majority nonwhite. The United States will be the first country to go through this, but others are going to follow. The people who tend to start civil wars are the groups that had once been politically dominant but are in decline” (NPR, 2023).

Walter noem elders: “In the United States, the lives of the white working class have not improved in terms of income, in terms of the outcomes for their children, in terms of employment levels, in terms of home ownership. They’ve been suffering disproportionately from the opioid crisis. Their grievances are real. And they look at the rich coastal cities, and they see people who don’t look like them who are benefiting enormously from the new economy and they are resentful” (Walter, 2022b).

Walter se gevolgtrekking weerspieël ander navorsing oor die oorsake van burgeroorlog (Williams, 2003; Cederman et al., 2013). Die Westerse kerngroep rondom wie die VSA opgebou is, was in 1970 sowat 83% van die bevolking, maar sal volgens die aangepaste sensus teen 2045 ’n minderheid vorm (Frey, 2018; Frey, 2023). Die Groot Vervanging as oordeel geniet heelwat steun in die VSA. Meer as vier uit tien Amerikaners en 68% van die Republikeine steun selfs die beskouing dat politici immigrasie aanmoedig om gehoorsame mense in te bring wat vir hulle sal stem. Sowat 55% van die Republikeine en 57% plattelandse Amerikaners glo dat meer immigrante die kultuur en identiteit van die VSA sal skaad (Sharpe, 2023; Stokes, 2024).

Betz verwys ook na die invloed van ’n asimmetriese multikulturalisme. Voorkeur vir jou eie groep, etniese trots en groepsolidariteit in die politiek is aanvaarbaar vir alle groepe behalwe wit persone, waar dit aangedui word as onaanvaarbaar en verteenwoordigend van meerderwaardige houdings in stryd met die sosiale orde (Betz, 2023:26-27). Die sogenaamde kultuuroorloë oor diversiteit, inklusiwiteit en billikheid, “Black Lives Matter”, woke-kapitalisme en gesinswaardes, aborsie en LGBTQ-regte is intra-kulturele stryde maar word deur verskillende kampe beskou as ’n voorsetting van ’n stryd teen tradisionele Amerikaanse waardes.

Legitimiteit as splytswam

Politiese instellings en die verkiesingsproses in die VSA ly reeds minstens sedert die 2020-verkiesing aan ’n legitimiteitsgebrek en diep wantroue onder miljoene Republikeinse kiesers. Twee-derdes van Republikeinse ondersteuners, en byna 3 uit elke 10 Amerikaners glo dat Joe Biden nie in 2020 regmatig verkies is nie en dat die destydse president Donald Trump eintlik daardie verkiesing gewen het (Sances, 2023).

Miljoene kiesers voel in die steek gelaat deur die dikwels Demokratiese superrykes, federale bestuurders en professionele lui weens ope grense, ’n rigiede ideologiese agenda oor ras, Amerikaanse geskiedenis en genderdiversiteit, en ekonomiese verwaarloosing. Heelparty waarnemers beskryf die groot Amerikaanse skeidslyn as die stedelik-plattelandse verdeling. Die meeste Republikeinse ondersteuners is egter nie boere of kleindorpse inwoners nie. In die minder duur randvoorstede van vele stede duur dikwels ’n stryd tussen Republikeinse en Demokratiese koalisies. Die randvoorstede se kleiner getalle sakelui, werknemers en die buitestedelike gebiede, waar die meeste werkersklas-Amerikaners van alle rasse woon, is die swaartepunt van Republikeinse kiesers (Lind, 2024).

Die partye se ondersteuningsbasisse het wel verskuif. In 2007, die jaar voor Barack Obama tot president verkies is, was 51% van die wittes ewe geneig om die Demokratiese as die Repu-

blikeinse Party te steun. Teen 2022 was 90% van die Republikeinse Party se ondersteuners wit (Walter, 2022a:142) en in die 2024-verkiezing 78%, teenoor 10% Spaans-Amerikaanse, 3% swart, 3% Asiatiese en klein persentasies ander kiesers (Pew, 2025).

Daar was sedertdien ook toenemende verdelings in sommige minderheidsgroepe oor die Demokrate se ekonomiese en kultuurpolitieke agenda. Volgens Pew Research het net sowat 5% van die swartmense maar 32% van die Asiate, 39% van die Spaans-Amerikaanse kiesers en 51% van die wit kiesers in 2022 se middeltermynverkiezings vir die Republikeine gestem (Pew, 2022). In die 2024-presidentsverkiezing het Trump se steun onder minderheidsgroepe proporsioneel toegeneem (Frey, 2024).

Sommige Demokrate is bevrees dat die Republikeine deur ekonomiese populisme uiteindelik daarin sal slaag om die steun te wen van baie van hierdie kiesers, op wie hulle politieke alliansies berus. Ironies genoeg, sou dit elemente bevat van die oplossings wat Marable in die 1970's voorgestel het, maar met 'n pro-kapitalistiese fokus.

Demokrasie en federale state

Sedert 2016 beleef die VSA 'n vlak van politieke faksieverdelings wat nog net tydens die Amerikaanse Burgeroorlog en in die middel-1960's, met sy burgerregte-beweging en verdelings oor die Viëtnam-oorlog, gesien is (Walter, 2022a:147-148). Trump lei binne die Republikeinse Party 'n nuwe beweging (MAGA of *Make America Great Again*), wat die VSA se herlewing deur ekonomiese proteksionisme, tradisionele waardes en groter beheer van nie-Westerse migrasie bevorder. Die denke daarvan ontwikkel deurgaans en is intern divers, maar daag veral die vorige ideologiese konsensus en sterk gevestigde belangegroepes vir multikulturalisme, immigrasie, internasionale bondgenootskappe en globalisering uit. Demokrate en die Republikeine se steun is potensieel byna ewe veel, wat die temperatuur opjaag. Die teenstander se toekomsvisie word selfs as inherent ondemokraties voorgestel (Klein, 2025:2-4).

In September 2022 het president Joe Biden verklaar: "MAGA Republikeine verteenwoordig 'n ekstremisme wat die fundamente van ons republiek bedreig" (Biden, 2024). Speaker Nancy Pelosi het die politieke toestande tydens die inval in die Capitol in Januarie 2021 vergelyk met die Amerikaanse Burgeroorlog. Trump het die 2024-verkiezing as 'n bestaanstryd uitgebeeld en genoem dat dit sonder 'n Republikeinse oorwinning die laaste vrye verkiezing kan wees (Reid, 2024).

Die federale VSA se 50 deelstate en die federale regering vorm die politieke slagvelde waarop die intra-elite twiste van die stadsgebiede uitgeveg word. Demokratiese kernstede in state met Republikeinse meerderhede kan dikwels die state se regerings sistap deur direk op die Kongres, die federale burokrasie of die regbank 'n beroep te doen, asook op die media en sake-elites wat die party ondersteun (Lind, 2024).

Steun vir afskeiding hou meestal verband met die afkeer in te sterk sentrale regering, ongeag wie regeer (Oates en Wolak, 2025). YouGov se meningsopname in Februarie 2024 het getoon dat 23% van die inwoners die afskeiding van hulle eie federale staat sou steun, en 28% die afskeiding van 'n ander staat. Afskeiding was die gewildste in die twee Demokratiese state, Kalifornië en New York, en die drie Republikeinse state, Texas, Oklahoma en Alaska. In 11 state was die steun vir afskeiding 24% of meer, en oorhoofs het 29% Republikeine afskeiding van hul state gesteun (Orth, 2024). Daar is ook periodiek kleiner politieke inisiatiewe waar byvoorbeeld plattelandse stemdistrikte in die deelstaat Oregon verwaarloos voel deur die bestaande magshebbers en vir aansluiting by 'n ander deelstaat soos Idaho stem, en waar Idaho se deelstaatregering dit wel oorweeg (Greenblatt, 2023).

Die Trump II-administrasie se kragdadige gebruik van uitvoerende mag versterk die diep politieke verdelings. Dit kan verdere onvoorsiene gevolge en stelselverskuiwings meebring, onder meer 'n onderling vyandige federalisme tussen Demokratiese en Republikeinse deelstate of groeiende wettige nie-nakoming van federale beleid in sommige Demokratiese deelstate (Gale en West, 2025).

Groter aanvaarding van geweld

By ekstremiste in alle kampe bestaan 'n groter aanvaarding van politieke geweld as deel van die politieke proses. Etlke insidente van beplande of werklike geweld teen sowel Demokratiese as Republikeinse politici het reeds plaasgevind. Die 2020-verkiezing en sy betwiste uitslag was die sneller vir die protes by en inval in die US Capitol-gebou deur Trump-gesinde ekstremiste. Ná twee mislukte sluipmoordpogings op Trump, op 13 Julie 2024 en op 15 Augustus 2024 (Bergengruen, 2024), is hy op 5 November 2024 tot president herkies.

Die aanvaarding van politieke geweld was nie altyd so sterk nie. Terwyl een uit tien respondente in 1990 aan navorsers van die Universiteit van Maryland genoem het dat gewelddadige optrede teen die regering geregverdig kan word, was dit in Desember 2021 drie uit tien (Bergengruen, 2024). In Junie 2024 het 10% van die respondente in navorsing deur die Universiteit van Chicago gemeen die gebruik van geweld is geregverdig om te keer dat Trump president word. Sowat 6,3% het gemeen geweld ten gunste van Trump is geregverdig (Pape, 2024).

In meningsopnames deur YouGov in 2022 onder Amerikaners het 60% persent meer politieke geweld in die toekoms verwag. Twee uit vyf het geglo 'n burgeroorlog in die volgende dekade is minstens ietwat moontlik in die volgende dekade (Orth, 2011). In 2024 het 47% Amerikaners gedink 'n burgeroorlog in hulle leeftyd is waarskynlik of baie waarskynlik, en 58% jongmense het so gedink (Marist Poll, 2024).

Veiligheidsmagte en burgermilisies

Daar is tans min tekens in die openbare domein dat sulke verdelings 'n belangrike kwessie binne die Amerikaanse weermag is (Dunford et al., 2023). Die verpolitisering van die weermag, hetsy deur ideologiese maatreëls of presidente, neem egter nie af nie (Glasser en Baker, 2022). Drie oud-generaals het na die oproer op 6 Januarie 2021 in 'n ope brief genoem dat een uit tien deelnemers weermagveterane was. Hulle het gewaarsku dat indien die verkiesingsuitslag in 2024 betwis sou word, die bevelsketting heeltemal kon opbreek volgens partylojaliteite en dat weermageenhede hulle kon skaar by die kandidaat wat as die regmatige wenner beskou word (Eaton et al., 2021). Die oud-generaals se boodskap dui op een realistiese scenario onder vele in 'n diep verdeelde staat.

Diep sosiale en politieke verdelings sou ook op heelwat dienende lede van die veiligheidsmagte 'n invloed uitoefen. Die VSA het 'n swetterjoel veiligheidsagentskappe op federale vlak alleen, om van deelstate en die wetstoepassers in stede en dorpe nie te praat nie. Weens die wydverspreide voorkeur in die bevolking vir politiek binne 'n regsorde en die opleiding, aard en teenwigte van die verskillende agentskappe sou die bevelsketting waarskynlik grotendeels gehandhaaf kon word tydens politieke verdelings en selfs konflik in die onmiddellike toekoms.

Die Trump-bewind wend wel tot dusver die federale weermag meer aan vir binnelandse polisiëringstake. Trump self het in September 2025 voor senior weermagoffisiere verklaar dat,

na dekades se militêre veldtogte oorsee, dit nou tyd is om die weermag teen binnelandse vyande te gebruik. Sy beleid is ook bedoel om onwettige immigrasie te bekamp. Dit mag egter dien om die federale regering en Republikeinse se greep landwyd te versterk. Indien sulke beleid intensief en dringend voortgesit word, sal dit groter druk plaas op die weermag om sy interne eenheid en onpartydige onderworpenheid aan die Amerikaanse Grondwet in alle situasies te handhaaf (Nichols, 2025).

Goya noem dat die veel geringer beskikbaarheid van wapens en 'n groter gesagsposisie vir die veiligheidsmagte in die Franse samelewing sal help keer dat politieke ekstremiste en sektariese of etniese milisies maklik kan ontstaan, groei en uiteindelik mekaar takel. In die VSA daarenteen, is 'n individu se bewapening van homself en sy gesin om hulself te beskerm, milisies soos die historiese Minutemen, en 'n diep wantroue in 'n staat en nasionale veiligheidsmagte wat te sterk is, sterk gewortel in die Amerikaanse geskiedenis, regstelsel, en politieke formasies en praktyke (Goya, 2024b).

In die 1970's was die meeste ekstremistegroepe wat geweld gepleeg het aan die linkerkant van die spektrum. Vandag is net sowat 'n kwart daarvan links-ekstremisties. Daar is wel sedert 2020 'n toename in die aantal aanvalle deur Antifa-groepe, wat teen nasionalisme, rassisme, fascisme en dikwels ook kapitalisme gerig is. Sulke groepe kan veral baat by die veranderende politieke orde van die VSA en het oënskynlik min om deur geweld te wen (Walter, 2022:157, 191). Dit val te besien of the Trump-II-administrasie se hernude veldtog teen verlinkse opponente nuwe ondergrondse ekstremiste afskrik of kweek.

Verskillende burgermilisies, waarvan sommige lede militêre ervaring het, was betrokke by demonstrasies oor Covid en die bestorming van die Capitol-gebou op 6 Januarie 2021 (NPR, 2023). Baie milisieleiers besef dat geweld hulle beeld, steun of regsposisie sou benadeel. Heelparty van hulle noem dat hulle net in selfverweer sou optree. Formele milisies verskil oor wat die grootste onmiddellike bedreiging is. Sommige milisies, soos gewone burgers, is bevrees dat die federale regering hulle wapens sal konfiskeer. Ander bou water- en mediese voorrade op in afwagting van die sosiale inploffing wat kom of *teotwawki – the end of the world as we know it* (Cooter 2024). Individue en netwerke onder weermagveterane sal wel 'n belangrike deel uitmaak van die groepe wat in die toekoms politieke geweld sal begin of probeer stopsit.

Onrus en terrorisme

Volgens Michael Lind toon kaarte van verkiesingsuitslae dat daar geen volledig Rooi (Republikeinse) of volledig Blou (Demokratiese) state is nie. Daar is net Blou stedelike gebiede wat in Rooi oseane dryf, selfs in oorwegend Blou state soos Kalifornië en New York. 'n Asimetrie toekomstige burgeroorlog sou dus tussen woonbuurte in elke stedelike gebied gevoer word, nie tussen duidelik afgebakende state nie (Lind, 2024).

Progressief-Demokratiese Manhattan, met sy uiterstes van ryk en arm, sou volgens Lind dan te staan kom teen werkersklas- en middelklaswoonbuurte soos Staten Island en dele van Queens en Brooklyn, wat dikwels vir die Republikeinse stem. Hy voeg by dat die burgeroorlog in New York City nie baie lank sou duur nie – nie as die werkersklas polisie, eerste reageerders, verpleegsters en gebou-instandhoudingspersoneel wat uit die buitebuurte pendel en neig om Republikeins te stem, Manhattan aan anargie oorlaat nie. Dit sou die rykes wat nie na hulle tweede huise in The Hamptons kan vlug nie laat skuil in hulle wolkekrabbers terwyl misdadigers en plunderaars die strate oorneem, brandend en plunderend (Lind, 2024).

Daar word heelwat gepraat oor 'n moontlike burgeroorlog en milisies, maar die rekord van georganiseerde politieke geweld in die VSA is baie meer beperk. Volgens 'n datastel van

893 terroriste-voorvalle tussen Januarie 1994 en Mei 2020 het regse ekstremiste 57% van alle aanvalle gepleeg, linkse ekstremiste 25%, etno-nasionaliste 3%, en godsdienstige terroriste 15%, laasgenoemde weliswaar met die grootste lewensverlies (Jones en Doxsee, 2020).

Die gevaar van individue - met of sonder klein ondersteuningsnetwerke - is natuurlik nie te onderskat nie. Terrorisme-kenners soos Bruce Hoffman en Jacob Ware skryf dat 'n hedendaagse Amerikaanse burgeroorlog onwaarskynlik is, maar dat nuwe dade van politiegemotiveerde geweld nie uitgesluit kan word nie (Hoffman & Ware, 2024). Die destydse president van die Amerikaanse *Council on Foreign Relations*, Richard Haass, opper ook kommer oor die verval van demokratiese norme in die VSA. As daar 'n model is wat ons moet vrees, voer hy aan, kom dit van die Noord-Ierland-konflik, die stryd van drie dekades van die laat-1960's af, wat veelvuldige paramilitêre groepe, polisie en soldate betrek het en gelei het tot bykans 3 600 sterfgevälle en 'n skerp vermindering in ekonomiese uitset (Hoffman en Ware, 2024).

Marche kom tot die gevolgtrekking dat daar vyf moontlike snellers vir die ineenstorting van die diep verdeelde politieke orde in die VSA kan wees. 'n Eerste sneller is 'n gewelddadige konfrontasie tussen die federale regering en milisies, en 'n tweede sneller is die sluipmoord op 'n Demokratiese president. Dit is ironiese scenarios in die lig van die sluipmoordpogings op Donald Trump en die Republikeinse oorwinning, wat so 'n scenario vermoedelik tans onnodig maak vir die meestal pro-Republikeinse milisies. Drie ander snellers is 'n reuse-orkaan wat New York vernietig, die ontploffing van 'n biologiese, chemiese of kernbom in Washington DC en die relatief vreedsame sesessie van sekere deelstate (Marche, 2022). Sy scenarios is gegrond op onderhoude met talle kundiges in die veiligheidsmagte, wat ook oor inligting beskik wat nie publiek bekend is of beoordeel kan word nie.

Sterk ondersteuners van politieke kampe kan hulle posisie in 'n politieke orde probeer verbeter deur verkiesings, propagandaveldtogte deur sosiale en ander media, gemeenskapsinstellings, protes of emigrasie na 'n beter interne omgewing. Emigrasie vir politieke redes mag uiteraard soms aansluit by ekonomiese oorwegings, wat byvoorbeeld die hoofrol speel in die migrasie van meeste individue en maatskappye van Kalifornië na die naburige Texas en Arizona (Cain en Hehmeyer, 2023). Solank die voorgaande moontlikhede blyk 'n verskil te maak, is die aansporing om politieke geweld te ondersteun beperk. Terwyl die tweede Trump-administrasie aan bewind is, of terwyl dit lyk asof 'n verdere soortgelyke regering aan bewind sal kom, of dat ander niegewelddadige opsies verweselik kan word, is die kans op 'n burgeroorlog voorlopig kleiner.

Geopolitiek

In die geval van ernstige politieke geweld of 'n burgeroorlog in Frankryk of die VSA kon politieke geweld ook versprei na ander Wes-Europese lande met soortgelyke vraagstukke en skeidslyne, soos die Verenigde Koninkryk. Die tydperk, omvang en aard van die verspreiding al dan nie sou dan afhang van die nasionale en plaaslike politieke besluitnemers en veiligheidsmagte se hantering daarvan, asook die spesifieke sosiale kapitaal en onderlinge groepsverhoudings in plaaslike gebiede. Daarby is daar historiese voorbeelde van die Russiese, Wit-Russiese, Marokkaanse, Turkse, Libiese en Siriese regerings wat oorgrensstrome van bevolkingsmigrasie as wapen skep of manipuleer om politieke of ander toegewings van teikenstate te verkry (Ho & Wijnkoop, 2022; Petty, 2022).

Geopolitiek het ook 'n kulturele dimensie, hoe rolspelers hulle rol in die wêreld sien en die behoud van hulle veiligheid maar ook identiteit probeer handhaaf. Die reënboogvlag van

die LGBTQ-gemeenskap het tydens die Biden-bewind, ondanks plaaslike weerstand in die Midde-Ooste, by Amerikaanse ambassades gewapper (Kokonos 2021). Vise-president JD Vance het op 14 Februarie 2025 by die Münchense Veiligheidskonferensie genoem dat die Trump-regering die interne bedreiging in Europa belangriker beskou as die bedreiging wat Rusland of China inhou. Daaronder het hy ingesluit massamigrasie, vorme van putatiewe of werklike sensuur en uitsluiting van politieke teenstanders, en 'n gevolglik swakker demokratiese mandaat vir politieke leiers en veiligheidsbeleid (Hains, 2025).

In die jare 2005-2007 het die Amerikaanse owerhede, ná hul inval in Irak in 2003 en die verklaring van oorwinning, ontken dat daar 'n burgeroorlog in Irak is (Al Jazeera 2006). Dit kan ook wees dat moondhede vorentoe nie hul kwesbaarheid teenoor 'n teenstander of die verlies van beheer wil laat blyk nie. Die beleërde bewind in 'n land kan boonop buitelandse hulp benodig, en nadat 'n burgeroorlog verklaar is, moet moontlike ondersteuners neutraal bly sodat hulle hulp nie volgens die volkereg as 'n oorlogsdaad geregverdig moet word nie (Wood, 2006).

Bespreekbare tema

In die 1970's was die tema van burgeroorlog in die VSA 'n randverskynsel. Tans word dit ernstig bespreek en ontleed deur gerekende akademici, onder meer Walter, Betz en Lind. Betz voer aan dat 'n burgeroorlog in Westerse state soos die VSA, Brittanje en Frankryk bykans onafwendbaar geword het, met Brittanje wat binne die volgende vyf jaar aan die risiko daarvan blootgestel sal word (Stanley, 2025). Hy noem dat 75% van burgerstryde sedert die Koue Oorlog deur etniese faksies gevoer is en dat dit nie verbasend sal wees as dit in die Weste sou gebeur nie. Weens die waarneembare stedelik-plattelandse dimensie van immigrantevestiging is die stede radikaal meer heterogeen en sal so 'n burgeroorlog 'n uitgesproke stedelik-plattelandse karakter aanneem (Betz, 2023).

Omdat mense makliker nie-menslike as menslike teikens en stelsels aanval, kan baie van die aanvalle ten doel hê om 'n toestand wat heterogene stedelike saambestaan moontlik maak, te verander in een van antagonistiese homogene enklaves (Coward, 2007). Dit sou golwe van krisis en moontlike bevolkingsverskuiwings in stede veroorsaak terwyl die daders en van hulle ondersteuningsnetwerke in die dikwels relatief veiliger platteland die gevolge daarvan afwag. Die stryd sou volgens hom ook 'n bestraffing van politieke en kulturele elites insluit, soos tydens die volksoopstande in Europa gedurende die laat Middeleeue (Betz, 2023).

Daar is tans dieper politieke verdelings en twee politieke kampe met byna gelyke steun in die VSA. Walter wys daarop dat 'n verskuiwing na geweld plaasvind as daar 'n persepsie bestaan dat daar geen manier meer is om mag te herwin deur binne die stelsel te werk nie, byvoorbeeld ná 'n verkiesingsnederlaag of verskeie nederlae, en mislukte protes (Walter, 2022b). Die Republikeinse oorwinning in 2024 beteken dat sulke scenario's vir die volgende jare minder belangrik vir die meer ekstreme ondersteuners onder die Republikeine is.

Die Trump II-administrasie regeer tans minder as 'n jaar en dit is dus te vroeg om sy impak goed te beoordeel, veral wat sy ekonomiese beleidsukses aanbetref. Nietemin het die relatiewe sukses van Trump se streng beleid om onwettige immigrasie te bekamp voorlopig waarskynlik die angel van politieke geweld deur sy ekstreme ondersteuners uitgetrek (Watson en Zars, 2025). Ook vir die Demokrate bly die moontlikheid van politieke oorwinnings bestaan. Dit sluit egter nie die kans op kleiner voorvalle van politieke geweld uit enige kamp uit nie. Sulke geweld kan wissel van onrus tot spesifieke aanvalle, soos die sluipmoord teen die konserwatiewe aktivis Charlie Kirk op 10 September 2025.

Betz voer aan dat daar redes is waarom daar terughoudendheid oor die onderwerp van burgeroorlog heers. Dit kan wees dat mense 'n soort veiligheidsdilemma vrees, dat indien mense daarvan oortuig word omdat belangrike mense die moontlikheid noem, hulle kan begin optree op maniere wat dit veroorsaak of verhaas. Ander kan dit insien maar faksiegewys 'n belang by die konflik hê en hulself posisioneer volgens wie hulle dink die geskiedenis sou aanwys as die mag wat die eerste skoot geskiet het (Betz, 2023).

Gevolgtrekkings

Twee geslagte gelede, in die 1970's en 1980's, het die meeste Westerse politieke ordes steeds op relatief eensgesinde nasies met 'n sekere identiteit en erfenis berus. Etlike tekens van 'n politieke oorgangskrisis het egter in die 2020's merkbaar geword in Frankryk en die VSA, twee van die sterkste Westerse state.

Daardie tekens van 'n oorgangskrisis behels in sowel Frankryk as die VSA 'n verlies aan sosiale kapitaal en ontbloeit diep maatskaplike en politieke polarisering. Groot dele van die bevolking het ook hul vertroue in politieke instellings, leiers en verteenwoordiging verloor. Die sentrumpartye het verswak, en politieke faksievorming en gebreke in die legitimiteit en responsiwiteit van politieke instellings neem toe. Dit gaan gepaard met demografiese inkrimping te midde van die groei van nie-Westerse bevolkingsgroepe en massamigrasie, sterk uiteenlopende groepsidentiteite en toekomsvisies, heftige onderlinge ideologiese stryde, en geopolitieke magsverskuiwings.

Groot getalle Franse en Amerikaanse burgers deel reeds jare persepsies en gevoelens van verdringing uit hulle ekologiese nis of van 'n dreigende verlaging van hul status, mag of posisie. Die dominante ideologiese raamwerk in hulle land is volgens hulle nie in staat om nuwe ontwikkelinge te verklaar of te verstaan nie. Sentrumpartye en hoofstroomkommentators se felle aanvalle op die Groot Vervanging as beskrywing of oordeel, bestaande modelle van multikulturele naasbestaan, nie-Westerse massamigrasie of asimmetriese multikulturalisme onder verskillende groepe burgers versterk hulle persepsies en gevoelens hieroor. Die akademiese domein en debatte oor die oorsake en vorms van ernstige sosiopolitieke geweld in multikulturele Westerse ordes loop deurlopend die risiko om weens magstryde en polarisering aan prosesse van marginalisering, uitsluiting, verswyging, verwringing, sensuur, selfsensuur, ideologiese stamdenke en selfs intimidasie onderworpe te raak.

Toe kundiges in die laat 20ste eeu burgeroorlog bestudeer het, was dit bykans altyd buite die konteks van tydgenootlike Westerse politieke ordes. Soms was daar toekomsfiksieskrywers of ekstremiste wat die moontlikheid van burgeroorlog in Westerse state oorweeg het, maar hulle is as marginale stemme beskou. Teen die 2020's beskou aansienlike dele van die bevolking en invloedryke politici en meningsvormers vorms van ernstige politieke ekstremisme, geweld en selfs burgeroorlog as een realistiese scenario.

Faksievorming onder politieke elites en sosiopolitieke kampe in die bevolking is in die VSA tans sterker as in Frankryk. In die VSA het die meeste plegers van politieke geweld verskuif van linkse na regse ekstremiste, en in Frankryk is Islamiste tans die belangrikste plegers. In beide state word oproer, terrorisme en 'n groter aanvaarding van politieke geweld in vele kampe 'n onderdeel van die oorgangskrisis.

Die optrede en moontlike politieke verdelings in die polisie en ander veiligheidsmagte bly 'n prominente tema in beide lande. Die weermag het meer status in Frankryk, waar daar ook proporsioneel minder wapens en milisies onder die bevolking is. Daar is beperkte getuienis daaroor, en daarom word voorlopig aanvaar dat politieke verdelings in beide lande 'n beperkte

uitwerking op die veiligheidsmagte se uitvoering van take het. Dit mag egter verander as die Trump II-administrasie se impak op die veiligheidsmagte toeneem.

Die ontwikkelinge in Frankryk en die VSA bevestig Hechter, Okamoto, Cederman, Gleditsch en Buhaig se teorieë oor die potensiaal vir konflik indien een groep 'n ander reeds langer gevestigde groep se ekologiese nis betree, indien 'n groep benadeel of gefrustreerd voel omdat hulle beleidsvoorkeure nie toegestaan word nie, of indien etniese groepe die risiko loop om hul vorige dominante status te verloor en polities uitgesluit te word.

Indien daar in die volgende paar jaar politieke geweld in Frankryk en die VSA uitbreek, sal dit meestal in tyd en ruimte beperkte en herkenbare vorme aanneem. Byeenkomste wat met geweldsvoorvalle gepaardgaan, sou met bestaande voorvalle van stedelike oproer ooreenkom. Daar kan elemente van milisies wees wat staatsteikens aanval. Individue kan om politieke redes sabotasie, moorde of ander misdade pleeg. Kulturele en ideologiese ikone en aktiwiteite vorm meer opsigtelik 'n belangrike teiken van ernstige geweld in Frankryk. In beide lande vorm persepsies oor verdringing, skielike statusverlies of radikale kulturele verandering 'n belangrike basis vir mobilisasie en konflik.

Betz en Walter se werk bied daarom relevante waarskuwings. Dit is waarskynlik dat die veerkragtigheid van Franse of Amerikaanse politieke ordes in die volgende dekades meer insinkings sal beleef. Dat sosiopolitieke faksiestryde dan tot 'n burgeroorlog of 'n minder demokratiese stelsel met invloedryke sekurokrate kan lei, kan nie uitgesluit word nie. In teenstelling met wat Betz aanvoer, is 'n burgeroorlog egter nie bykans of beslis onvermydelik nie. So 'n verloop, soos ander moontlike uitkomst, sou kontingent en nie-lineêr wees en afhang van spesifieke politieke rolspelers, hul optrede, reaksies en veranderlike besluite, onvoorsiene gevolge en nuwe intredende faktore en stelselverskuiwings.

Vir politieke geweld om die vlak van 'n burgeroorlog te bereik ontbreek die georganiseerde veggroepe tans. 'n Burgeroorlog sou slegs een van meerdere moontlike uitkomst wees en waarskynlik lank as sodanig deur Westerse regerings en meningsvormers wat hul ondersteun, ontken word. Die aandag aan burgeroorlog as tema by die bevolkings en politici is wel 'n teken van die oorgangskrisis.

Sosiopolitieke faksiestryde tesame met vorms van intimidasie en geweld is daarby 'n onder- of onbenoemde strategiese risiko vir Westerse politieke ordes se politieke stabiliteit. Die uitkomst van die oorgangskrisis in Frankryk en die VSA sal in 'n groot mate afhang van nuwe beleidsbenaderings en politieke rolspelers wat bekwaam genoeg is om hul politieke wisselordes se uitdagings te hanteer.

BIBLIOGRAFIE

- Agamben, G. 2016. *Stasis: Der Bürgerkrieg als politisches Paradigma*. Vertaler Michael Hack. S. Fischer. Frankfurt am Main.
- Al-Jazeera. 2006. US leaders deny Iraq near civil war. 19 Maart. <https://www.aljazeera.com/news/2006/3/19/us-leaders-deny-iraq-near-civil-war> [23 April 2025].
- Almeida, J. 2021. Le Portrait Dystopique de 'La France qui vient' dans *Jamais de guerre civile le mardi* d'Yves Bourdillon. *Intercâmbio*, 14: 56-68. <https://doi.org/10.21747/0873-366X/int14a4> [20 April 2025].
- Arcenaux, K. en A. Muxel. 2025. The French government has failed to restore confidence in political institutions. Centre for Political Research, 13 Januarie. <https://www.sciencespo.fr/cevipof/en/news/the-french-government-has-failed-to-restore-confidence-in-political-institutions> [23 April 2025].
- Ayad, C. 2025. French foreign intelligence chief: 'Islamist terrorism is a threat that our societies will have to face over the longer term'. *Le Monde*. 15 Januarie. <https://www.lemonde.fr/en/france/>

- article/2025/01/15/french-foreign-intelligence-chief-islamist-terrorism-is-a-threat-that-our-societies-will-have-to-face-over-the-long-term_6737055_7.html [23 April 2025].
- Badiou, A. 2005. Interview. *The Ashville Global Review*. 20 April. <https://www.lacan.com/badash.htm> [1 Mei 2025].
- Bechiche, H. 2022. French Muslims overwhelmingly back Mélenchon: Will the Left take note?. *Novaramedia*, 29 April. <https://novaramedia.com/2022/04/29/french-muslims-overwhelmingly-backed-melenchon-will-the-left-take-note/>
- Behrent, M. 2019. France's Anti-Liberal Left. *Dissent*. Lente.
- Bell, D. 2024. "Communitarianism." In: Zalta, Edward en Uri Nodelman (reds.) *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2024/entries/communitarianism/> [18 Julie 2025].
- Bergengruen, V. 2024. America's Political Violence Crisis. *Time*. 18 Julie. <https://time.com/6999810/political-violence-america-trump-rally/> [7 Mei 2025].
- Betz, D. 2023. Civil War comes to the West. *Military Strategy Magazine*, 9(1), 20-26. <https://www.militarystrategymagazine.com/article/civil-war-comes-to-the-west/> [1 Mei 2025].
- Biden, J. 2022. Remarks by President Biden on the Continued Battle for the Soul of the Nation'. *The White House*, 1 September. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/09/01/remarks-by-president-biden-on-the-continued-battle-for-the-soul-of-the-nation/>
- Bréville, B. 2025. France's far-right voters: 'We all think the same thing here.' *Le Monde Diplomatique*, 3 Maart. <https://mondediplo.com/2025/03/03rassemblement-national> [1 Mei 2025].
- Brunet, R. 2020. Général Pierre de Villiers: de l'armée à la politique? *France 24*, 7 Desember. <https://www.france24.com/fr/france/20201207-g%C3%A9n%C3%A9ral-pierre-de-villiers-de-l-arm%C3%A9e-%C3%A0-la-politique> [23 April 2025].
- Brunet, R. 2025. French PM Bayrou sparks outrage with far-right rhetoric on migrant 'flood'. *France24*. <https://www.france24.com/en/europe/20250129-french-pm-bayrou-sparks-outrage-with-far-right-rhetoric-on-migrant-flooding> [23 April 2025].
- Cain, B. en P. Hehmeyer. 2023. *California's population drain*. Stanford Institute for Economic Policy Research. Oktober. <https://siepr.stanford.edu/publications/policy-brief/californias-population-drain> [25 Julie 2025].
- Camus, R. 2023. *Enemy of the Disaster: Selected Political Writings*. Vertaler Louis Betty. Blowing Rock: Vauban Books.
- Caulcutt, C. 2024. Macron warns of 'civil war' if far left or far right wins. *Politico*, 24 Junie. <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-civil-war-far-right-national-rally-far-left-france-unbowed-france-elections/> [23 April 2025].
- Cederman, L.-E., K.S. Gleditsch en H. Buhaug. 2013. *Inequality, Grievances, and Civil War*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Chavelet, E. 2016. Terrorisme: "Soit on attend la guerre civile, soit on l'évite." *Paris Match*, 28 Maart. <https://www.parismatch.com/actu/societe/terrorisme-soit-attend-la-guerre-civile-soit-levite-114360> [23 April 2025].
- Cooney, C. 2024. *Guerre franco-française: the nationalist right, civil war discourse and the 2021 tribunes des militaires*. *War & Society*, 43(3), 331-352.
- Cooter, A. 2024. *Nostalgia, Nationalism, and the US Militia Movement*. Routledge: Londen.
- Couveleire, L. 2024. For French Jews everything has changed since October 7. *Le Monde*, 25 September. https://www.lemonde.fr/en/france/article/2024/09/25/for-french-jews-everything-has-changed-since-october-7_6727247_7.htm [23 April 2025].
- Craveiro, D., I. De Oliveira, M.S. Gomes, J. Malheiros, M.J. Guardado Moreira en J. Peixoto. 2019. Back to replacement migration: A new European perspective applying the prospective age concept. *Demographic Research*, 40(45) Mei, 1323-1344.
- Doward, J. 2011. David Cameron's Attack on Multiculturalism Divides the Coalition. *The Guardian*. 6 Februarie. <https://www.theguardian.com/politics/2011/feb/05/david-cameron-attack-multiculturalism-coalition> [23 April 2025].
- Dunford, J., G. Allison en J. Glick-Unterman. 2023. Guardians of the Republic. *Foreign Affairs*. 5 Januarie.

- Eaton, P., A. Taguba en S. Anderson. 2021. 3 retired generals: The US must prepare now for a 2024 insurrection. *Washington Post*, 17 Desember. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/12/17/eaton-taguba-anderson-generals-military/>
- Edelman. Richard. 2022. Breaking the Vicious Cycle of Distrust. *Edelman Trust Barometer*. <https://www.edelman.com/trust/2022-trust-barometer/breaking-vicious-cycle-distrust> [1 Mei 2025].
- Ekman, M. 2022. The great replacement: Strategic mainstreaming of far-right conspiracy claims. *Convergence*, 28(4), 1127-1143.
- Fabre-Bernadac, J.-P. 2021. Pour un retour de l'honneur de nos gouvernants: 20 généraux appellent Macron à défendre le patriotisme. *Valeurs Actuelles*, 21 April. <https://www.valeursactuelles.com/politique/pour-un-retour-de-lhonneur-de-nos-gouvernants-20-generaux-appellent-macron-a-defendre-le-patriotisme> [23 April 2025].
- Fassin, D. 2015. Didier Fassin on The Punitive Society. 7 Oktober. <https://blogs.law.columbia.edu/foucault1313/2015/10/07/didier-fassin-on-the-punitive-society/> [23 April 2025].
- Fearon, J. en D. Laitin. 2003. Ethnicity, Insurgency, and Civil War. *American Political Science Review*, 97 (1), Februarie, 75-90.
- Fella, S. 2025. France: recent political developments and the 2024 National assembly elections. Research briefing. *UK Parliament*. 20 Januarie. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10112/> [23 April 2025].
- Fieschi, C. 2024. France's Political Crisis. *Survival*. 66(4):115-126.
- Frey, W. 2018. *The US will become 'minority white' in 2045, Census projects*. Brookings. 14 Maart. <https://www.brookings.edu/articles/the-us-will-become-minority-white-in-2045-census-projects/> [18 Julie 2025].
- Frey, W. 2023. *New 2020 census data shows an ageing America and wide racial gaps between generations*. Brookings. 1 Augustus. <https://www.brookings.edu/articles/new-2020-census-data-shows-an-aging-america-and-wide-racial-gaps-between-generations/> [18 Julie 2025].
- Frey, W. 2024. *Trump gained some minority voters but the GOP is hardly a multiracial coalition*. Brookings. 13 Desember. <https://www.brookings.edu/articles/trump-gained-some-minority-voters-but-the-gop-is-hardly-a-multiracial-coalition/> [18 Julie 2025].
- Gale, W.G. en D.M. West. The war over federalism. Brookings, 17 September 2025. <https://www.brookings.edu/articles/the-war-over-federalism/> [8 Oktober 2025].
- Glasser, S. en P. Baker. 2022. Inside the war between Trump and his generals. *The New Yorker*, 8 Augustus. <https://www.newyorker.com/magazine/2022/08/15/inside-the-war-between-trump-and-his-generals> [1 Mei 2025].
- Goldstone, J. 1991. *Revolution and Rebellion in the Early Modern World*. Berkeley: University of California Press, 1991.
- Goya, M. 2024a. *Attaque de Charlie Hebdo-Six combats en 16 minutes dans un rectangle de 250x80m*. 24 Maart. <https://lavoiedelepee.blogspot.com/2015/01/attaque.html> [23 April 2025].
- Goya, Mi. 2024b. *Civil War*. 17 Julie. <https://lavoiedelepee.blogspot.com/2024/07/civil-war.html> [23 April 2025].
- Greenblatt, A. 2023. *We Can't All Get Along: What's Driving Modern Secession Movements?* Governing. 10 Maart. <https://www.governing.com/now/we-cant-all-get-along-whats-driving-modern-secession-movements> [25 Julie 2025].
- Guilly, C. 2014. *La France périphérique*. Paris: Flammarion.
- Hains, T. 2025. Full Speech: Vice President JD Vance Tells Munich Security Conference "There's A New Sheriff in Town." RealClear Politics. 14 Februarie. https://www.realclearpolitics.com/video/2025/02/14/full_speech_vice_president_jd_vance_addresses_munich_security_conference.html [7 Mei 2025].
- Hartig, H. 2022. *Voting patterns in the 2022 elections*. Pew Research. <https://www.pewresearch.org/politics/2023/07/12/voting-patterns-in-the-2022-elections/> [1 Mei 2025].
- Hartig, H., S. Keeter, A. Daniller en T. van Green. 2025. *Demographic profiles of Trump and Harris voters in 2024*. Pew Research. 26 Junie. <https://www.pewresearch.org/politics/2025/06/26/demographic-profiles-of-trump-and-harris-voters-in-2024/> [18 Julie 2025].

- Hechter, M & Okamoto, D. 2001. Political Consequences of Minority Group Formation. *Annual Review of Political Science*, 4:189-215.
- Ho, M.S.D. en M. Wijnkoop. 2022. *The instrumentalization of migration: A geopolitical perspective*. Clingendael. Desember. <https://www.clingendael.org/publication/instrumentalization-migration> [1 Mei 2025].
- Hoffman, B. en J. Ware. 2024. How Bad Will Political Violence in the US Get? *Foreign Policy*. 28 Junie. <https://foreignpolicy.com/2024/06/28/civil-war-political-violence-u-s-2024-election/> [1 Mei 2025].
- Horne, A. 1987. *A Savage War of Peace: Algeria 1954-1962*. Papermac: Londen.
- Huntington, S. 2002. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. London: Simon & Schuster.
- Hussey, A. 2014. *The French Intifada: The Long War Between France and its Arabs*. New York: Faber and Faber.
- IFOP. 2020. Droit au blasphème, caricatures, liberté d'expression...les français sont ils encore "Charlie"? 1 September. <https://www.ifop.com/publication/droit-au-blaspheme-caricatures-liberte-dexpression-les-francais-sont-ils-encore-charlie/> [1 Mei 2025].
- Iyengar, S. en S.J. Westwood. 2015. Fear and Loathing across Party Lines: New Evidence on Group Polarization and Trends in American Public Opinion. *American Journal of Sociology*, 114(2):408-46.
- Joiner, L. L. 2003. After 30 years, a Controversial Film Re-Emerges. *The Crisis*, November/December. 41.
- Jones, S. en C. Doxsee. 2020. The Escalating Terrorism Problem in the United States. *CSIS Briefs*. Center for Strategic & International Studies. <https://www.csis.org/analysis/escalating-terrorism-problem-united-states> [1 Mei 2025].
- Khosrokhavar, F. 2017. *Radicalisation: Why Some People Choose the Path of Violence*. Vertaler Jane Marie Todd. New York: The New Press.
- Klein, L. 2025. *The Sources of American Conduct: How MAGA Ideology Could Turn the USA into the EU's Implacable Adversary*. Clingendael. Mei. <https://www.clingendael.org/publication/sources-american-conduct-maga-ideology-and-eu> [18 Julie 2025].
- Kokonos, L. 2021. The Missing Realism of Biden's Pro-LGBTQ Foreign Policy. *Foreign Policy*. 4 Maart. <https://foreignpolicy.com/2021/03/04/the-missing-realism-of-bidens-pro-lgbtq-foreign-policy/> [1 Mei 2025].
- Lange, J. en A. Sullivan. 2024. Two-thirds in US fear violence could follow election, Reuters/Ipsos poll finds. *Reuters*. 24 Mei. <https://www.reuters.com/world/us/two-thirds-us-fear-violence-could-follow-election-reutersipsos-poll-finds-2024-05-23/>
- Lapidus, I.M. 2017. *Islamic Societies to the Nineteenth Century*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Le Figaro. 2021. 67% de Français inquiets par l'idée d'un 'grand remplacement', selon un sondage. 2 November. <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/67-de-francais-inquiets-par-l-idee-d-un-grand-remplacement-selon-un-sondage-20211021> [7 Mei 2025].
- Le Figaro. 2023. En Conseil des ministres, Emmanuel Macron associe les violences en France à un "processus de décivilisation." 24 Mei. <https://www.lefigaro.fr/flash-actu/violences-macron-evoque-en-conseil-des-ministres-un-processus-de-decivilisation-20230524> [7 Mei 2025].
- Le Figaro. 2025. Crises sociales, instabilité internationale, progression de l'islamisme: un sondage révèle l'inquiétude profonde des Français. 25 Maart. <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/crises-sociales-instabilite-internationale-progression-de-l-islamisme-un-sondage-revele-l-inquietude-profonde-des-francais-20250325> [7 Mei 2025].
- Lind, M. 2024. Where will America's Civil War be fought? *Unherd*. 8 April. <https://unherd.com/2024/04/where-will-americas-civil-war-be-fought/> [1 Mei 2025].
- Manent, P. 2020. *Islam in France*. vertalers Daniel J. Mahoney en Paul Seaton. <https://lawliberty.org/islam-in-france/> [18 Julie 2025].
- Marable, M. 1995. *Beyond Black and White: Transforming African-American Politics*. Verso. New York.
- Marche, S. 2022. *The Next Civil War: Dispatches from the American Future*. Avid Reader Press/Simon en Schuster.
- Marist Poll. 2024. A Nation Divided? Marist Institute for Public Opinion. 21 Mei. <https://maristpoll.marist.edu/polls/a-nation-divided/> [1 Mei 2025].

- Mazoue, A en T. McNicoll. 2022. Creolisation: Candidates clash on immigration, assimilation and identity. *France 24*. 15 Februarie. <https://www.france24.com/en/france/20220215-cr%C3%A9olisation-as-right-wingers-tout-assimilation-m%C3%A9lenchon-levies-creole-counterpunch> [23 April 2025].
- Mbembe, A. 2019. If we don't rehabilitate reason, we will not be able to fix our broken world. *Mail and Guardian*, 9 Mei. <https://mg.co.za/article/2019-05-09-if-we-dont-rehabilitate-reason-we-will-not-be-able-to-fix-our-broken-world/> [23 April 2025].
- Meskens, N. 2023. Brice Teinturier, directeur d'Ipsos: "Emmanuel Macron doit impérativement parler." *Le Soir*, 17 Julie. <https://www.lesoir.be/526069/article/2023-07-17/brice-teinturier-directeur-dipsos-emmanuel-macron-doit-imperativement-parler> [1 Mei 2025].
- Montague, D. 2013. Communitarianism, discourse and political opportunity in Republican France. *French Cultural Studies*, 24(2):219-230. <https://doi.org/10.1177/0957155813477806> [18 Julie 2025].
- Mouffe, C. 2000. *The Democratic Paradox*. London: Verso.
- Nichols, T. 2025. The Civil-Military Crisis Is Here. *The Atlantic*. 7 Oktober. <https://www.theatlantic.com/newsletters/archive/2025/10/civil-military-crisis-trump-hegseth/684486/> [8 Oktober 2025].
- NPR. 2023. All democracies are fragile – here are the early signs of civil war at home and abroad. 24 November. <https://www.npr.org/transcripts/1214278131> [23 April 2025].
- Oates, B. en J. Wolak. 2025. "Public Support for State Secession in the United States." *Publius: The Journal of Federalism*. 26 Junie. <https://doi.org/10.1093/publius/pjaf026> [18 Julie 2025].
- Obaidi, M., J. Kunst, S. Ozer en S. Kimel. 2021. The "Great Replacement" conspiracy: How the perceived ousting of Whites can evoke violent extremism and Islamophobia. *Group Processes & Intergroup Relations*, vol. 25(7): 1675-1695.
- Orth, T. 2022. *Two in five Americans say a civil war is at least somewhat likely in the next decade*. YouGov. 26 Augustus. <https://today.yougov.com/politics/articles/43553-two-in-five-americans-civil-war-somewhat-likely> [23 April 2025].
- Orth, T. 2024. *The states whose residents are most likely to support secession: Alaska, Texas, and California*. Yougov. 14 Februarie. <https://today.yougov.com/politics/articles/48669-state-support-secession-alaska-texas-california-poll> [23 April 2025].
- Pape, R. 2024. *June 2024 Survey Report: Political Violence and the Election*. Chicago Project on Security & Threats. 13 Julie. https://cpost.uchicago.edu/publications/june_2024_survey_report_political_violence_and_the_election/ [23 April 2025].
- Petersen, R. 2002. *Understanding Ethnic Violence: Fear, Hatred, and Resentment in Twentieth-Century Eastern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Petty, A. 2022. "Migrants as a weapons system." *Journal of National Security Law and Policy*, 13:113-139.
- Population Division. 2001. *Replacement Migration: Is it A Solution to Declining and Ageing Populations?* New York: United Nations.
- Posard, M., L. Payne en L. Miller. 2021. *Reducing the Risk of Extremist Activity in the U.S. Military*. Santa Monica, CA: RAND.
- Putnam, R. 2007. *E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century*. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture'. *Scandinavian Political Studies*, 30 (2):137-174.
- Rech, W. 2024. Revisiting Badiou's Theory of the Political Subject. *Theoria*. Edition 179, 71(2):77-107.
- RMC. 2024. "Oui, il y un risque de guerre civil", alerte Alain Bauer, professeur de criminologie. 25 Junie. https://rmc.bfmtv.com/replay-emissions/apolline-matin/oui-il-y-a-un-risque-de-guerre-civile-alerte-alain-bauer-professeur-de-criminologie_VN-202406250198.html [28 April 2025].
- Raspail, J. 1975. *The Camp of the Saints*. Vertaler Norman Shapiro. Alexandria, Virginia: The Institute for Western Values.
- Reid, T. 2024. Trump predicts the end of U.S. democracy if he loses 2024 election. *Reuters*, 17 Maart. <https://www.reuters.com/world/us/trump-predicts-end-us-democracy-if-he-loses-2024-election-2024-03-17/> [23 April 2025].
- Sakwa, R. 2015. Liminality and Postcommunism: The Twenty-First Century as the Subject of History. 205-225. In: Horvath, Agnes, Bjørn Thomassen en Harald Wydra (reds.). *Breaking Boundaries. Varieties of Liminality*. Oxford, New York: Berghahn Books.

- Sances, M. 2023. Legitimate questions: Public perceptions of the legitimacy of US presidential election outcomes. *Research & Politics*, 10(4). <https://doi.org/10.1177/20531680231206987> [1 Mei 2025].
- Schapper, D. 2024. *Les Désillusions de la démocratie*. Paris: Seuil.
- Schmitt, C. 2007. *Theory of the Partisan: Intermediate Commentary on the Concept of the Political*. Vertaler G.L. Ulmen. New York: Telos Press Publishing.
- Schofield, H. 2019. Paris killings: Terror at heart of police HQ jolts France. *BBC News*, 12 Oktober. <https://www.bbc.com/news/world-europe-49997776> [1 Mei 2025].
- Scott, J.C. 1990. *Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts*. New Haven: Yale University Press.
- Scott, J.C. 1998. *Seeing Like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed*. New Haven: Yale University Press.
- Sedgwick, M. 2024. The great replacement narrative: fear, anxiety and loathing across the West. *Politics, Religion & Ideology*, 25(4):548-562.
- Sharpe, J. 2023. National UMass Amherst poll surveys Americans' views on race, antisemitism and the 'Great Replacement Theory'. University of Massachusetts Amherst. <https://www.umass.edu/news/article/national-umass-amherst-poll-surveys-americans-views-race-antisemitism-and-great> [7 Mei 2025].
- Stanley, T. 2025. Britain is lurching towards civil war, and nobody knows how to stop it. *The Telegraph*. 3 April. <https://www.telegraph.co.uk/news/2025/04/03/civil-war-is-coming-to-britain/> [1 Mei 2025].
- Starr, M. 2024a. Paris Grand Synagogue Rabbi: There is no future for Jews in France. *Jerusalem Post*. 1 Julie. <https://www.jpost.com/diaspora/article-808521> [1 Mei 2025].
- Starr, M. 2024b. 'Jews have no more than ten years left in France' says Sarcelles Rabbi – exclusive. *Jerusalem Post*. 1 Augustus. <https://www.jpost.com/diaspora/antisemitism/article-812976> [1 Mei 2025].
- Stokes, B. 2024. Could the United States be headed for a national divorce? *Chatham House*. 20 Februarie. <https://www.chathamhouse.org/2024/02/could-united-states-be-headed-national-divorce> [7 Mei 2025].
- Thomassen, B. 2014. *Liminality and the Modern: Living Through the In-Between*. Londen: Routledge.
- Tilly, C. en S. Tarrow. *Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Trippenbach, I. 2023a. Emmanuel Macron, les sociologues et les classes moyennes... Récit d'un déjeuner confidentiel à l'Elysée. *Le Monde*. 26 Mei. https://www.lemonde.fr/politique/article/2023/05/26/emmanuel-macron-les-sociologues-et-les-classes-moyennes-recit-d-un-dejeuner-confidentiel-a-l-elysee_6174904_823448.html?ref=quillette.com [1 Mei 2025].
- Trippenbach, I. 2023b. Macron and the banlieues: A series of missed opportunities. *Le Monde*. 8 Julie. https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2023/07/08/macron-and-the-banlieues-a-series-of-missed-opportunities_6046239_5.html [1 Mei 2025].
- Urdal, H. 2006. A Clash of Generations? Youth Bulges and Political Violence. *International Studies Quarterly*, 50:607-629.
- Vreeland, J. 2008. The Effect of Political Regime on Civil War: Unpacking Anocracy. *Journal of Conflict Resolution*, 52:401-25.
- Walter, B. 2022a. *How Civil Wars Start And How To Stop Them*. New York: Crown.
- Walter, B. 2022b. Is the US headed toward civil war? *Political Violence at a Glance*, 6 Januarie. <https://politicalviolenceataglance.org/2022/01/06/is-the-us-headed-toward-civil-war/> [7 Mei 2025].
- Watson, T. en J. Zars. 2025. *100 days of immigration under the second Trump administration*. Brookings. 29 April. <https://www.brookings.edu/articles/100-days-of-immigration-under-the-second-trump-administration/> [18 Julie 2025].
- Williams, Y. en J. Lazerow. 2009. *Liberated Territories: Untold Local Perspectives on the Black Panther Party*. Durham: Duke University Press.
- Wood, M. 2006. Nations Won't Declare Iraq Conflict a "Civil War," contends U.Va Visiting Law Professor Linda Malone. *UVA Today*. 7 Desember. <https://news.virginia.edu/content/tip-sheet-nations-won%3Ft-declare-iraq-conflict-civil-war-contentds-uva-visiting-law-professor> [7 Mei 2025].
- Zinigrad, R. en S. Sawyer. 2023. State and Religion: The French Response to Jihadist Violence. *Religions*, 14(8), 1010. <https://doi.org/10.3390/rel14081010> [7 Mei 2025].